

ספר

מחנה ישראל

חברו מרן רשכבה"ג החפץ חיים זצוק"ל

ליקוט הלכות הנוגעים למעשה
וכיצד לקיימם תחת תנאים חמורים ובמצבים קשים לאלו שהתגייסו לצבא (הרוסית).
קיום מצות לכל אדם בעת נסיון להגן על שמירת חומת הדת.
חיוזק ועידוד למקיימי התורה וגודל השכר אשר צפון להם
וח"ו העונש למתרשלים בה אפילו בשעת הדחק.
חידושים וביאורים בהלכות שבת ומצות מסירות נפש בחיוב האדם ליהרג ולא לעבור,
וגם בשאר הלכות בדי' חלקי שו"ע שיוכלו לדעת הדרך אשר ילכו
ואת המעשה אשר יעשון תחת תנאים קשים.
עוד צירף מרן החפץ חיים מעניני המוסר השייך לכל אדם,
והמדות המאושרות שראוי לכל אדם להתנהג בהן בימי חלדו וגודל שכרו עבור זה.
וכתב שראוי ונכון לכל מי שהוא בן תורה להיות בקי בספר הזה
כדי ללמד דעה ליוצאי חלציו.

ליקוואד
שנת תשע"א

פרק לא

בו נבאר קצת מדיני משא בשבת ונם קצת מדיני מתמר (מסימן ש"א סל"ב ול"ג, ומסימן רס"ו ס"ב, ומחוי אדם כלל נ"ד ונ"ח):

7 ← א. ועתה נבאר קצת מדיני משא. בשצריכין לילך לדרך בשבת. כבר ידוע, שאסור לשאת בשבת במקום שאסור לטלטל שום דבר. אמנם דבר שמכרח לשאנו מצד הצווי אין עליו אסור. ואפלו אין בעצם הצווי שישא החפצים ההמה, רק שיש צווי על איש הצבא שיהיו לו החפצים האלו וממילא מכרח לשא אותם כי אין לו במה לקנות אחרים, גם כן דינו ככה. אולם גם בענין משא הוא כמו בענין שאר מלאכות, דהינו אם יש לו איזה עצה שלא יצטרך לעבר על אסור זה, כגון שיכול להניח חפציו על העגלה שנותנין להם, או שיכול לעשות הדבר על ידי אינו יהודי, ואפלו אם יצטרך לשלם לאינו יהודי עבור מרחא זו, בודאי מתיב לעשות כן, כדי שלא יצטרך לטלטל בעצמו, כי איש יהודי הוא. ואם אין לו שום עצה, מתר לשאם בעצמו.

← ב. ואם החפצים האלו הם שלו ואין עליו צווי מהממשלה שיהיו לו החפצים ההמה, אסור לשא אותם בעצמם עמו. אך אם נושאם בצרוף שאר החפצים שמכרח לישא אותם מצד הצווי, אפשר דאין על זה אסור, וכדלקמיה (*). ויותר טוב שישתדל בכל היכלת לטלטלם על ידי אינו יהודי או על העגלה שנותנין להם. L

7 ← * הגהה עין (במנחות ס"ד ע"א, וביומא פ"ד ע"ב) דמשמע שם דאם הוא מתכנן להעלות דגים וגם התינוק שנטבע לכלי עלמא אין בו משום מלאכה בשבת, ושם אפלו לכתחלה מתר כמו שכתב הר"ן (פי"ג דשבת), וכן מוכח מרש"י (יומא הנ"ל סוף ד"ה ואע"ג דצייד וכו'). (נהידוש על הפמ"ג כא"ח כסימן שכ"ח שנדחק בדברי רש"י ולא זכר את דברי הר"ן שהתיר בפרוש]. וכן בשאר מלאכות כדמוכח מדברי הרשב"א שהוקא בהר"ן הנ"ל לענין צדת צבי, וגם לענין פקוח הגל שמתיר אפלו אם מתכנן למצא זהב המנח שם. ואין לחלק בין דבריו לענינו, משום דהכא הלא מרבה בפעלה בעת מעשה, דהעלאת המצודה בדגים עם התינוק שנטבע יוכיח, וכן רבוי השעור בבשול יוכיח דסבירא ליה להרשב"א דאם מקבשל עבור חולה שיש בו סקנה יותר מקפי הצריך לו כדי שיהיה גם לבריא אינו חיב חטאת עבור זה. ומה שאמרו (בחולין י"ד) שקמא ירבה, הינו שקמא ירבה ויוסיף להניח התיכה בקדרה אחר שהיא עומדת כבר אצל האש [והוקא דברי הרשב"א אלו כא"ח סימן שי"ח כב"י עיי"ש]. ואף דהר"ן חולק שם על הרשב"א וסביר לו דלא התירו רק שם. אבל בשאר מקומות כל היכא שהוא מכון בהפעלה גם בשביל עצמו הוא אסור דאורייתא. ועין במגן אברהם

הוא מתכנן להעלות דגים

רו
ק
את
ים
רד
ים
שין
רין
על
שון
לבי
ות
הל
אין
ריו
רש
כה
זות
זכו
רת
יתן
לום
אים

(בסימן שי"ו ס"ק י"א) שהביא דברי שניהם ולא הכריע, עם כל זה במקום הדחק קזה פשוט דיש לסמך על הרשב"א, אחד כי דעתו לאו דעת יחידאה כדמוכח מלשון הרשב"א שהובא בה"ר"ן בפרק ב' דביצה על הבריתא דממלאה אשה קורה בשר, עין שם, במה שכתב שם בשם הר"י לחלק בין שבת ליום טוב, דאי לאו הכי מה לי בין סקילה ללאו לענין דאורייתא. וכן ממה שהובא דברי הרשב"א (בא"ח בב"י סימן י"ח) שהביא שם שגם דעת רבו הוא, כן וכן התוספות במנחות (דף ס"ד ע"א ד"ה שחיס) כתבו בהדיא שהוא רק אסור ורבנן, וכן מהרמ"א בהשוכה (סימן ע"ו) משמע דלכל היותר אינו רק מדרבנן שלא זכר שם כלל שיטת הר"ן הג"ל.

והנה זה אין להקשות על הרשב"א אמאי כתב שהוא אסור מדרבנן והלא לענין העלאת המצודה עם הדגים והתינוק הנטבע וכן לפקח הגל ולהעלות האדם עם צרור הזקב מתיר הירושלמי אפלו במתכונן לכתחלה לזה, דאפשר דהרשב"א יסבר גם כן לסברת הר"ן שכתב (בפי"ג דשבת) דלהכי התירו חכמים כדי שלא ימנע בשום ענין מפקוח נפש המטלת חיובה עליו. ומה שמתיר אפלו לכתחלה לסגר הדלת בעד ביתו אפלו היכא שהוא מתכונן גם לצוד הצבי, משום דאינו מרבה קזה בשום טרחא, מה שאין כן בבשול, להכי אסור על כל פנים מדרבנן.

נחזור לעניננו דלפי זה פשוט דבעניננו היכא שהוא מרבה במשא בבת אחת ועל מקצתו הוא אנוס ומקצתו הוא ברצון, לדעת הר"ן הוא אסור דאורייתא, ולדעת הרשב"א ורבו והתוספות הוא אסור דרבנן לבד, ואם כן לדעת הרשב"א ודעמיה יש להקל במקום פסידא, ובפרט בזמן הזה דסברה ליה דאין לנו רשות הרבים דומיא דמה שהתיר הרמ"א (סימן ש"א סל"ג) בהגה"ה להוציא מעות הפורין בכגדו במקום פסידא מהאי טעמא כמבאר בב"י ובד"מ, עין שם, ומהאי טעמא התיר החיי אדם לעשות איזה שנוי אחר שיהיה שלא כדרך הוצאה, דהינו להוציא המעות בסנדל, והכל מטעם הג"ל כדי שלא יהיה רק מדרבנן ויהיה מתיר במקום פסידא דומיא דמה שהתירו חכמים למי שהחשיך לו בדרך להוליך פחות פחות מד' אמות, ובאמת קשה מאד להחמיר קזה אפלו לדעת הר"ן, כי הפרי מגדים הביא בשם אליהו רבה, וכן החיי אדם דבזמן הזה דאין לנו רשות הרבים אפשר דיש להקל במקום פסידא אפלו בלי שנוי כלל, ובפרט באנשים קאלו שעל ידי שיהיה להם כסף או שזה כסף יהיה נקל להם על ידי זה כמה פעמים לשמר את דרך התורה קידוע, על כן נראה דעל כל פנים באפן שכתבנו בפנים יש להקל להם.

אך מסתפקא אם צריך דוקא לישא את החפצים הנוספים באותו היר שהיא נושא את החפצים שמכרח עליהם, דאי לאו הכי אפשר דגם הרשב"א מודה שהוא אסור דאורייתא והוא ענין בפני עצמו, או דילמא פיון דאיש אחד הוא אין לחלק בזה, ולכאורה יש לפשט הספק מהא דאמרין (במכות כ" ע"ב) דאם סך חמש אצבעותיו נשא וקרח חמש קרחות בבת אחת דתיב חמש מלקיות משום דהוי לה התראה אכל תרא וקרא, אלקא דאף שעשה זה בחמש אצבעותיו ביד אחת, אפילו הכי חייב על כל אחת משום דכל אצבע פעל פעלת הקרחה בפני עצמה, וכל שכן קזה שעשה בכל יד מלאכת ההוצאה בפני עצמה, דבדואי כל יד ויד ענין בפני עצמו הוא ויש אסור דאורייתא גם להרשב"א על היר שאינו מכרח בה [דלענין אחר אין נפקא מנה קזה דלענין מזיד אטו בתרי קטלא קטלית ליה, וגם לענין שוגג אפלו עשה בזה אחר זה בהעלם אחת אינו חייב אלא חשאת אחת], ואף דהתוספות כתבו שם דשאני התם דגלי קרא, מדברי רש"י והרמב"ם בהלכותיו מכרח דלא סברה ליה כן, דהתוספות לסברתם דגלי קרא מכרחין לבסוף לומר דלפי זה הוא הדין בקרח חמש קרחות זה אחר זה בהתראה אחת חייב על כל אחת ואחת, ורש"י והרמב"ם בהלכותיו לא סבר לו כן, ואף לפי התוספות דמדמי להו לאוכל שני זיתי חלב בהעלם אחת, לא ברירא כל כך דאפשר דוקא שם

דעשה הפעלות בידו אחת, ואולי לא ידך גי היה במקום בפני עצמו ה וספק זה יש להסתפק גם כן לענין אם בע בפני עצמה, אם חייב שתי מלקיות או דנחש דאמרין בכיזה (דף י"ו) ממלאה אשה קד דודאי שם אסור לה למלאות שני קדרות ו רק משום אפוש' דטרחא ומדרבנן בעלמא, דכר לעת עמה לא מצאתי ברור דין זה, ע החפצים שמכרח

ג. ואם יש לו מעות וירא להניחו יתפרם בכגדו בערב שבת, די פסידא יש להתיר, וכן לענין תפך אחרת, וכדיעבד אם לא התפרם ב הדחק קזה על ההתר הזה שכתבו אותם מצד הצווי, וישאם בחד, ויש עוד עצה לענין מעות במקום הדחק לבשרו, דאין זה גם כן רק הוצאה כל

ד. ודע עוד, דאם מניח חפציו צריך להזהר מאד, שלא יהי בקול לבד, ואם אינם יהודים מכר חפציו מנחין שם, יותר טוב במקו רשות הרבים מדאורייתא, שישא ה כי הוא עובר על זה (הינו לדעת ה"ב) בלא תעשה, אפלו בהמה ה גם כן מאד שלא לישב על העגל ומוטב לילך ברגליו אף יותר מי מחמר, אך אם הוא מכרח להיוו כל מה שייכול להקטין את הענין הוא המנהיגה בעת תחילת הליכו יושבים בעגלה הוא וחברו אינו ו שיהיה האיני יהודי המנהיגה, והו

דעשה הפעלות בידו אחת, ואולי לאידך גיסא, אף להרמב"ם ורש"י אפשר דוקא שם דכל קריחה היה במקום בפני עצמו הקריחות מחלקין מה שאין כן בעניננו.

וספק זה יש להסתפק גם כן לענין אם בשל בשר וחלב כבת אחת והתראה אחת בכל יד בקורה בפני עצמה, אם חייב שתי מלקיות או הנחשב לבשול אחד וצריך עיון. ואין להביא ראיה לזה מהא דאמרין בכיצה (דף י"ז) ממלאה אשה קורה בשר אף על פי שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת, דודאי שם אסור לה למלאות שני קורות ביחד וליטן אחר כך כבת אחת אצל האש, דאפשר זהו רק משום אפושטי דטרחא ומדרבנן בעלמא, תדע דהא אפלו ביד אחד אסור לעשות דבר זה. סוף דבר לעת עתה לא מצאתי ברור דין זה, על כן מהנכון שישא אלו החפצים הנוספים בצורה אלו החפצים שמכרח עליהם לא ביד בפני עצמו. L

ג. ואם יש לו מעות וירא להניחם שם ולתתם ליד אחר שלא יגלוהו ממנו, יתפרם בכגדו בערב שבת, דשוב אין זה רק הוצאה בלאחר יד, ובמקום פסידא יש להתיר. וכן לענין תפלין שלו יש לו לעשות כן, אם אין לו עצה אחרת. וכדיעבד אם לא תפרם בערב שבת בכגדו, נראה דיש לסמך במקום הדחק כנה על ההתר הזה שכתבנו, שניחם בתוך יתר החפצים שמכרח לשא אותם מצד הצווי, וישאם ביחד, ולא ישא החפצים הנוספים ביד בפני עצמו. ויש עוד עצה לענין מעות במקום הדחק, שיתנם בסנדלו או בין בגדו לחלוקו או בין חלוקו לבשרו. דאין זה גם כן רק הוצאה בלאחר יד, ושני במקום פסידא (רמב"ם והט"ז שם).

ד. ודע עוד, דאם מניח חפציו על העגלה, כדי שלא ישא בעצמו בשבת, צריך להזהר מאד, שלא יהיה מחמר אחר הבהמה, ואפלו לגער עליה בקול לבד. ואם אינם יהודים מכריחין אותו שיהיה מנהיג הבהמה, אחרי שגם חפציו מנחין שם, יותר טוב במקומות שלנו, שהרבה פוסקין סוכרין שאין לנו רשות הרבים מדאורייתא, שישא המשא על כתפיו משיהיה מחמר אחר הבהמה, כי הוא עובר על זה (הינו לדעת הרשב"א המובא במגן אברהם סימן רמ"ו סעיף קטן י"ב) בלא תעשה, אפלו הבהמה היא של אינו יהודי. ומטעם מחמר יש להזהר גם כן מאד שלא לישב על העגלה אם באפשרו לילך ברגליו, אף במרח רב. ומוטב לילך ברגליו אף יותר מ"ב מיל דהוא שלש פרסאות, משיבוא לידו מחמר. אך אם הוא מכרח להיות מחמר מצד הצווי - מתר. ואף על פי כן כל מה שיכול להקטין את הענין, מחוב להקטין, כי ידוע דעקר אסור מחמר הוא המנהיגה בעת החלה הלוקה, שעוקרת ידה ורגליה להלוק. על כן אם יושבים בעגלה הוא וחרבו אינו יהודי, יראה לצמצם, בכל זמן שהיא עומדת, שיהיה האינו יהודי המנהיגה, והוא ינהיגה אחר כך בעת שהיא הולכת. ואפלו

7

שנמצאים אנחנו בני ישראל שכשל כח הסכל כי כבר רואים כל מי שהוא מאמין בה' ובתורתו כי אפס עצור ועוזב, ואין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים. כדמשמע בסוף סוטה (מ"ט ע"ב) שהכרה זו דאין דורש ואין מבקש ואין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים הוא זמן הגאילה.

דהרי נאמר שם בכרייתא ג' פעמים, שהוא ג' מדרגות להכרה זו. שאם היו מרגישים בולזול חכמי התורה שאין להישען אלא על אבינו שבשמים, היו נגאלין אז. ואם היו מרגישים במה שנקטן בעולם מדרגת התורה כהא דאמר שם ר"א הגדול, היו אז נגאלין. אבל כשלא הרגישו בזה באו צרות הגוף בכל העניינים שחשיב במתני', שבזה היו וודאי מרגישים כו"ע. וכל מאמינים בה' ובתורתו הא יודעין שהכל מהש"ת, ואין להישען אלא עליו. דלכן יש לקוות שוודאי יהיה הרצון לפני הש"ת, ויהיה עוד האפשריות לקיים מצות קרבן פסח בטוהרה וגם קרבן ראיה תגיגה ושמחה (ע"י עוד לעיל סי' ח').

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן לד'

עישון סיגריות ביום טוב

מרחשון תשמ"ה

לכבוד הרב הגאון מהר"ר חנוך הענך קרלנשטיין שליט"א.

הנה נכדי הרה"ג מהר"ר מרדכי טענדלער שליט"א מסר לי שאלתו של כתי"ר בתוספת טעמים להחמיר ולהקל. והנה בדין עישון ציגארין ביום טוב דנו בו כבר הפוסקים באריכות, ועיין במשנה ברורה סימן תקי"א סעיף ד' בביאור הלכה ד"ה אין עושין מוגמר. ולמעשה נתפשט המנהג שרוב המעשנים בחול מקילים לעשן גם ביו"ט.

ולדינא היום הגם שאפשר לטעון שמאחר שיש הרבה שאינם מעשנים מחמת שמחזיקים זה לסכנה, כדהוכרתי בכמה מתשובותי (עין כאג"מ י"ד ח"ב סי' מ"ט, וחז"מ חלק ב' סימן ע"א) נממילא עישון סיגריות היום נעשה אינו שווה לכל נפש (כתובות ז' ע"א), מ"מ קשה להכריע כנגד מה שנהגו העולם. בפרט שאפשר שלדינא אין נפקא מינה בטעם הדבר מדוע עניין מסויים אינו נהוג לכל אדם, אם הוא מחמת סכנה או מחמת טעם אחר, וממילא לא נשתנה הדין מן הזמן שכתבו בו הפוסקים, שגם אז לא כולם עישנו. עוד יש לומר שמעשה שמאות מליונים

אנשים בעולם עושים נחשב שווה לכל נפש, הגם שיש אנשים רבים שאינם מעשנים. ולפיכך למרות שוודאי שראוי לבעל נפש להחמיר בזה, לדינא קשה לאסרו. ידידו,

משה פיינשטיין

סימן לה

הוצאת טבעת עם מפתחות ביום טוב כשצריך רק למקצתם

בע"ה. כ"ו אדר הראשון תשמ"א.

מע"כ נכדי אהובי מאד הרה"ג מהר"ר מרדכי טענדלער שליט"א.

בדבר אחד שיש לו טבעת מלא מפתחות הרבה, וביום טוב אין צורך לו בשעה שיוצא מביתו לבית הכנסת ולכל זמן שמוזמן לו לילך, אלא מפתח אחד או שניים ומתעצל להסיר את שאר המפתחות מהטבעת. אם מותר לו לצאת עם כל המפתחות שהן על הטבעת, או שמכרת להסיר אלו שאין צורך לו, ולהשאיר רק אלו שהוא צריך להם דווקא בהליכה דשעה ההיא. אמרתי שצריך להסיר המפתחות היתרים שאין צורך לו בהם בהליכה דשעה ההיא.

והקשו ע"ז ממה שכתבתי בתשובה באג"מ חלק ב' דאו"ח סימן ק"ג שהתירתי למעשן סיגריות (סיגארעטס) והוא צריך לשעת הליכתו עד שייחזר לביתו עשרה סיגריות ובקופסת הסיגריות איכא עשירים, שא"צ להסיר את היתרים, ומותר לצאת לכרמלית ואף לרה"ד בקופסא המלאה כמו שהיא.

הנה החילוק הוא פשוט. דהסיגריות כל אחד מהם הוא ראוי לו בהזמן שלא יהיה בביתו ושייך לו כולוהו בעצם, ונמצא שהוא מוציא ונושא רק דבר הצריך לו. וכל הנידון הוא רק משום שלא יצטרך לכולוהו, שהוא ריבוי בשיעורים בחד טירחא שזה מותר ביו"ט אף שבשבת אסור מדאורייתא, מטעם דאיתא ברי"ן ביצה דף י"ז ע"א (דף ס' ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה ומהא משמע) בהא דממלאה אשה קדרה בשר. אבל במפתחות שאותן המפתחות שלא יצטרך להו הוא דבר מותר ממש, שלא שייך לו כלל בהליכה זו, הרי הוא מוציא ונושא דבר שלא שייך לו כלל. שמפתח שא"צ לו לא היה נושא כלל אף כשלא היה נושא אלא מפתח זה לבד, נמצא שאין הוא מיותר רק משום שאיכא אחרים כמותו. שלכן אף לר' יוחנן דאגד כלי שמייה אגד בשבת דף צ"א ע"ב, ולא היה חייב בשבת על הוצאת הטבעת עם המפתחות אלא חטאת אחת, לא שייך להתיר ביו"ט.

דלא שייך להחיר הוצאת איסור בשביל שעושה או גם היתר, דמתיכא תיתי העדיף היתר על האיסור. ואף בביטול מסתבר שרק דברים הראויין לבטולם לאדם מתרת למלאות כל הקדרת, אבל להניח בקדרה דבר שאינו ראוי אלא לבהמה אף אחר שתתבשל, הוא אסורה, כאחר דלבהמה אסור לבטל, לא תהא מתרת נאן. דאין שום טעם שיעדיף היתר דביטול אוכל נפש לאדם, על האיסור ביטול לבהמה. ולכן גם בהוצאה היא כן, דהמפתח שאין צורך לו הוא מעשה הוצאה האסורה ביו"ט, ולא שייך שיתר הוצאה בשביל שמוציא או עוד דבר המתיר להוציא. ולפי"ז אף ביש לו טירתא גדולה להסיר המפתחות שאין לו צורך בהן, נמי אפשר יש לאסור להוציא כולם.

והראו לו שהרב הגאון ר' יהושע ישעיה נויבירט שליט"א מחבר ספר שמירת שבת כהלכתה פ"ט סעיף ו' שהביא הא שכתבתי שמתיר להוציא ביו"ט חפצות סיגירות אף שא"צ אלא לחלק ממנה, והוסיף בהערותיו אות י"ז דלפי"ז גם במפתחות מתיר לו להוציא ביו"ט כל צורך המפתחות אף שא"צ אלא לאחד מהם. ולפי"ז לא דק בזה שבמפתחות מסתבר לאסור, וכדחוריתי כן למעשה כדלעיל.

והנני איהבו בלב ובנפש, וקנו.

משה פיינשטיין

סימן לו

בענייני מלאכות ומי"מ בחול המועד

י"ג אדר ראשון השכ"א

לכבוד מע"כ האברכים החשובים הרה"ג מנהר"ר משה פראנס והרה"ג מנהר"ר דוד צוקער שליט"א.

א. ינקוי כתב בחול המועד

הנה בגד שנתלכלך קצת במועד מותר לכבס רק את מקום הלכלוך כדי להעביר את הכתם, שאין זה נחשב כיבוס לעניין חול המועד. אבל ליתן הבגד לאומן לנקותו אסור. לא מיבעיא כשאי אפשר לסתם אדם להעביר את הכתם שאז ודאי שהכביסה הוויא מלאכת אומן, אלא אפילו כשהוא מתעצל לטרוח בחול המועד לנקות את הבגד בעצמו, אסור ליתן הבגד לאחר לנקותו. ורק הבעל לאישתו והאב לבתו מתירים, ומסתבר דגם הרב תלמידו יש להתיר.

ב. תיקון מגילת שיר השירים.

ואסור לתקן בחול המועד פסח איהו טעות שנמצאה במגילת שיר השירים, כיוון שהמגילה כשרה עד שתחסר

רוב אותיותיה (שו"ע או"ח סי' תר"צ סעיף ג.) ובחסרה רוב אותיותיה אף שפסולת, אסור לתקנה, משום דקריאת שיר השירים אינה חיוב ממש (שו"ע או"ח סי' ת"צ סעיף ט.) ולא דמי לכתוב תפילין לעצמו ללבוש בחול המועד ששותר, כדאייתא במתניתין במועד קטן סוף דף י"ח ע"ב.

ג. קניית חפץ שלא לצורך המועד

ומי שצריך לקנות איהו חפץ שלא לצורך המועד ואותו חפץ אינו מצוי במקום שהוא דר, מותר לקנותו בחול המועד, אם על ידי זה ירווח שלא יצטרך לעשות נסיעה מיוחדת. כגון שבחול המועד יהיה בלא הכי במקום שהחפץ מצוי שם לקנותו. ותלמיד ישיבה הבא לביתו ליום טוב, ורצה תיכף אחר יום טוב ליסע להישיבה ולכן רוצה לקנות איהו דבר בחול המועד, ישאר עוד יום בביתו אחר יום טוב ולא יקנה בחול המועד, אע"פ שעל ידי זה יתאחר מלבוא לישיבה ויתבטל מלימודו. אלא אם כן הוא איש שאינו מבטל אף פעם אפילו רגע מלימודו, שזה אינו מצוי בזמנינו. ומי שצריך לקנות איהו חפץ לצורך המועד אסור להוסיף ולקנות ממין זה שלא לצורך המועד, אע"פ שקונה את כולם בבת אחת. אבל מותר לקנות בריחוק לצורך המועד ואם יותר לאחר המועד אין בכך כלום. ואם יזילו לו מהמחר אם יקנה עתה בבת אחת את כולם, מותר לקנות כולם במועד.

ד. צהצחה נעליים במועד

ומותר לצחצח נעלים לצורך המועד ואינו בכלל איסור כיבוס. אבל נראה דהוא דווקא בצחצוח הרגיל, ולא בצחצוח היותר יפה אם לא עשה כן גם בערב יו"ט.

משה פיינשטיין

סימן לז

חיוב קריעה על ראיית מקום המקדש בזמננו, מניין לבני חו"ל הנמצאים בא"י, ועניינים שונים

בע"ה י"ז מרחשוון תשמ"א.

מע"כ נכדי אהובי והביבי חו"ש הרה"ג מנהר"ר מרדכי טענדלער שליט"א שלום וברכה לעולם.

א. קריעה על ראיית ערי יהודה, ירושלים ומקום המקדש בזמננו

הנה בעניין חיובים דקריעה על ראיית ירושלים וראיית מקום המקדש, ודאי הוא חיוב,

כמפורש בברייתא דמ"ק דף כ"ז ע"א. וגם י הודה איתא שם דקורע, ואיפסק כן ברמב"ם פ"ג ה"ב, ויותר מפורט בסוף פ"ה דתעניות. ובטור סימן מיוחד באו"ח סימן תקס"א, וגם ביו"ד סי' וכתוב הקריעה בערי יהודה וירושלים איתא הרמב"ם בתעניות שם ה"ז שהוא בחורבנו, והוא רבי אלעזר במ"ק שם. אבל כן בגמ' כן ב איתא גם ביה"מ בחורבנו, שזה מילתא דפשיטא לא שייך שיבנה אלא כשיבוא מלך המשיח ו בכמה מקומות, וברמב"ם פ"א סב"ב הבחירה נאין מן ז"ל להלכה ד' שאייתא שם דבניין העתיד להבנו שהוא כתוב ביהוקאל אינו מפרש ומביא, הרי ש המשיח יוכל לבנותו) ורפ"א ממלכים, שא"כ אפ נאמר גם זה דערי יהודה וירושלים לחידוש דין לקרוע אף כשאין בחורבנו, כל זמן שלא בא מלך אבל בש"ע באו"ח, דעל ביה"מ"ק לא כתב בו ורק על ערי יהודה וירושלים, משמע שהוא לאשמעינן שאם הם בניין א"צ לקרוע. ועיין בו דייק מזה דאם אינן חרבות, שהם מיישבות, בזה"ז שהם תחה ממשלת עכו"ם היה נראה לקרוע. אך מסיק דעיקר דכל שהם בידי עכו"ם שיש בהם יישוב, בחורבנו מיקרי, וכן כתב והמג"א סק"א, ופי' המג"א ענין זה ביותר, שכתב שיושבין בהם ישראל כיון שהאומות משלים מיקרי חורבן. וכלשון המג"א כתב גם במ"ב שא"כ עתה שבחסדי הש"ת אין משלים האין ערי יהודה ועל ירושלים, והם גם מיישבים, ה גדול שלא לקרוע. אף שעדיין לא באה הגאולה ע המשיח, ואנו מתפללים מהאומות אין לקרוע. דהו שלמדים משם שצריך לקרוע על ערי יהודה וביד מ ה, ריבוא אנשים משכם משלו ומשמרון שנים איש מ וקרעי בגדים וגו') הרי באו אחר שנחרבו ממש ללמוד מזה אפילו ליום אחד קודם החורבן, אן ידוע ע"י ירמיהו הנביא ועוד, כי יהיה החורבן עתה שמקוים אנחנו שמלך המשיח יבוא בקרוב כל ערי ישראל על מכונם, שאין צורך לקרוע כשרואה מקום המקדש שעדיין הוא בחורבנו, וז שיבנה אלא ע"י מלך המשיח צריך לקרוע כן וכשיבוא מלך המשיח במהרה בימינו, אף א שיהיה קצת זמן עד שיבנה, יורנו מלך המשיח ה אף לעשות.

ב. ראה מקום המקדש בעש"ק אחר הצות, א לקרוע

ולעניין אם ראה מקום המקדש בעש"ק אחר אינו רואה טעם שלא יקרע, אם לא שנימא ש עשה עליו יותר צער שתמשוך בשביל זה ו

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

9

בבלי סידרו הקף. הא דלמיתין כסף טלבו ומרבה (ספס ד' נ) דלא היה מולל במקדשה משום פסול ליה ולא דלמיתין נעשה כמו שאלוהי הקף שאני הכס דלא בני כסן כגנדי כהנה כמילי: **ששני** ימים טובים של רחל הצנה קודם לשנה נחלה

כי מבי ליליא רבי שמי. של שנה ראשונה לקודם דלא אמרם לילה אין מחוסר זמן וליפסול "כלל" אין שני [של שנה שני] בלינה שר שנת שש שמונה ימים עליהם: כקדוש וסלקו. קודם בין השמשות של שנה ראשונה וסדר למחר: שלל כמילי. וסידרו בעוד מחוסר זמן: נעשה כמו

כדביטו והללו לשנה שניה לאחד עשר. וזו קשה שנים עשר ניהו דלא אין גלגלות מר מולאי שנה דבזוהר שנה היו יום הכשורים הא לא קשה דלענין אילנה קדשים לילה הלכה אחר היום ששנה כדלמך כדלמך וזהו דף (ב. מ.) הילכך מיקרי אחד עשר כן פירש בקמטרים ונראה דלא קשה מידי דלא כחא ערים מן המנהג והמנהל דטהוק וזהו היום קודם ולמחר קודם (ר"ה דף ג.) יום שני עיקר ומענין מנייה יום יחול אחר השנה והטעם לזהו היום קודם ומחר בעלמא דלא לילוליה היה לשנה הבאה והיא קודם מנהג כח עירם ולא עברין לאלה חד יומא ומחר דהוא עבר שנת חל אפי' שכח אש לחם הפנים ממדריש מורין וששון אחרים לקיים לחם חם כמו שטלבו יחד והלחם נחלל כפרין והלחם דלמך כדפרק הגמחה והגמחה (קמין דף א.) כל הלחם דלמך חמוץ והוא מדי מנהג לעולם היכא דלמך חמוץ לא אמר משום לחם חם כיום לקמך כדלמך כפרק הכהלת (ליל דף ד.) גבי שני ככשים שששון על ארבע הלחם והוא שששנה על שמונה הלחם ומיהו קשה הכי מילי יום הכשורים כחלד כשנה הא משמע כפרק החלו (ספס דף ד.) דלא מיקלע כחלד כשנה אלא לאחרים שששון לעולם אחר מלא ולחד חסר ומשנה זו שטיה כ"ב דערבין (דף ה.) וקמתי רישא

כי מבי ליליא רבי שמישיל קדוש וליפסול אמר (ט) רבא בשקדם וסילק מר וזמרא ואיחזימא רב אשי אמר אפילו תימא בשלא קדם וסילק בין דסידרו שלא כמצינו נעשה כמו שסדרו הקף: **המתני** שתי הלחם נאכלות ט' אין פרוח משנים ולא יותר על שלשה כיצד נאפות מערב י"ם נאכלות ביו"ם לשנים חל יום טוב להיות אחר השבת נאכלות לשלשה * לחם הפנים (א) נאכל

אין פרוח מחשעה ולא יותר על אחד עשר כיצד נאפה מערב שבת ונאכל כשבת לחשעה חל יום להיות ערב שבת נאכל לעשרה שני ימים [מזבין] של ראש השנה נאכל לאחד עשר יומא דהיה לא את השבת משום רבי שמעון בן הגמון דהיה את יום ואינו דהיה את יום צום **עגב** * אמר רבינא לרברי 'האמר נדרים ונדבות אין קריבין ביום' לא תימא מדאורייתא כדמזחא חזו רובין דהוא דגורו ד' שלא ישאה אלא מדאורייתא נמי לא חזו דהוא שתי הלחם הדבח היום הוא וליבא למיטר שאני ישאה וקמתי אינו דחה לא את השבת ולא את יום:

הדוך עלך שתי הלחם

המנחות והנכסים שנשטמו עד שלא בבלי יש להם פרוח משקדוש בכלי אין להם פרוח העופות והעצים והלבונה וכלי שרת ה' משנשטמו אין להן פרוח שלא נאמר (ו) פרוח אלא בבמה: **גמ** אמר ששאל ואפילו הן מותרין פרוח גמי טעמא כמה דלא קדשי בבלי קדושת דמים נגורו וקדושת דמים נפרין והוא נשטמו חנו הוא דרוח ראו'ג' דלא נשטמו ואידי דקא בניו כוהנא סופא משקדוש בבלי אין להן פרוח ו' דאפילו נשטמו נמי לא חנא נמי רישא שנשטמו ה' עד שלא קדשו בבלי (ב) * פשיטא קדושת הגוף נגורו איצטריך סלקא דעתך אמינא היאל ובעל מים איקרי טמא טמא נמי כבעל מים דמי כ' ואע"ג דקדוש קדושת הגוף כי נפיל ביה מים מפריק הני נמי לפרוק בקשטמו לן דלאו כי האי טמא קרייה רחמנא ובעל מים דמכילי

רבינו נרשם הכהן משרתיו אין ין שאין השלל מים כלל אמ' באותו חסום כלל אמ' לאפסול דכל מוקדש מביטן שן דהו: ולין ראשית דלילה אין מביטן און כי שמי יומא דבי שמי קמא דחול ודבר כבשת בשמי ששה תמולה כהן מדי סתקיה חלל ליקדש גבי שמיא אפסול: דוא ליליא שמיא: רומא דו יומא דהו: ודחול

אמר רבא בשקם בין השמשות והלכו עד למדו בניי שלא יקדשו לפסל: אמר חיסא כשלא קדם. ודחול ודחול סדרו סקיקא שלא כמחוט היה וזה מנה ומימי נעשה בניי שסדרו חקן ולא היו כלם אחד שריו ודחוב נהו דלא רי סדרו סקיקא אלא דהוא כבשת בשמי ודחול לא פקדושה ליה לא אמתין נעשה בניי כקמבר חקן אלא סקיקה לפסל: אמר בניי מנהג קמבר בליה דקמרי רוח דהו לא אמתין נעשה בניי כקמבר חקן אלא סקיקה לפסל: ודחול

אמר רבא בשקם בין השמשות והלכו עד למדו בניי שלא יקדשו לפסל: אמר חיסא כשלא קדם. ודחול ודחול סדרו סקיקא שלא כמחוט היה וזה מנה ומימי נעשה בניי שסדרו חקן ולא היו כלם אחד שריו ודחוב נהו דלא רי סדרו סקיקא אלא דהוא כבשת בשמי ודחול לא פקדושה ליה לא אמתין נעשה בניי כקמבר חקן אלא סקיקה לפסל: אמר בניי מנהג קמבר בליה דקמרי רוח דהו לא אמתין נעשה בניי כקמבר חקן אלא סקיקה לפסל: ודחול

אמר רבא בשקם בין השמשות והלכו עד למדו בניי שלא יקדשו לפסל: אמר חיסא כשלא קדם. ודחול ודחול סדרו סקיקא שלא כמחוט היה וזה מנה ומימי נעשה בניי שסדרו חקן ולא היו כלם אחד שריו ודחוב נהו דלא רי סדרו סקיקא אלא דהוא כבשת בשמי ודחול לא פקדושה ליה לא אמתין נעשה בניי כקמבר חקן אלא סקיקה לפסל: אמר בניי מנהג קמבר בליה דקמרי רוח דהו לא אמתין נעשה בניי כקמבר חקן אלא סקיקה לפסל: ודחול

אמר רבא בשקם בין השמשות והלכו עד למדו בניי שלא יקדשו לפסל: אמר חיסא כשלא קדם. ודחול ודחול סדרו סקיקא שלא כמחוט היה וזה מנה ומימי נעשה בניי שסדרו חקן ולא היו כלם אחד שריו ודחוב נהו דלא רי סדרו סקיקא אלא דהוא כבשת בשמי ודחול לא פקדושה ליה לא אמתין נעשה בניי כקמבר חקן אלא סקיקה לפסל: אמר בניי מנהג קמבר בליה דקמרי רוח דהו לא אמתין נעשה בניי כקמבר חקן אלא סקיקה לפסל: ודחול

אמר רבא בשקם בין השמשות והלכו עד למדו בניי שלא יקדשו לפסל: אמר חיסא כשלא קדם. ודחול ודחול סדרו סקיקא שלא כמחוט היה וזה מנה ומימי נעשה בניי שסדרו חקן ולא היו כלם אחד שריו ודחוב נהו דלא רי סדרו סקיקא אלא דהוא כבשת בשמי ודחול לא פקדושה ליה לא אמתין נעשה בניי כקמבר חקן אלא סקיקה לפסל: אמר בניי מנהג קמבר בליה דקמרי רוח דהו לא אמתין נעשה בניי כקמבר חקן אלא סקיקה לפסל: ודחול

מלא של ששמה טלבו ודחוב נהו טלבו סדר ששמה טלבו ס' כלל ז' ק

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

מנחות (ב) נחמה (ג)

Eybeschuetz, Jonathan

ספר

כרתו ופלתו

חלק ב

על שולחן ערוך יורה דעה

אשר אני הדל והצעיר באלפי ישראל זקן ול' ק' ח'
 יושב בשבת תחמוני ק"ק אלטונא המבורג וואנזיבעק יע"א
 להונתן בהרב ה"ה מהור"ר נתן נטע זלה"ה
 טפחתי ורביתי זה חמשים שנה לערך שאני יושב על כסא הוראה
 ראיתי מעשה ונתעורר הלכה
 וטיב החיבור ומהותו ואיכותו וסדרו וטעם שם הנ"ל
 הכל נאמר בהקדמת הספר זיל קריא ביה
 נדפס פה ק"ק אלטונא
 בשנת תכתב זאת הספר לדור האחרון ועם נברא להללו ל-ה (תקכ"ג)
 [נוסח שער דפוס ראסון שהדפיסו דינו בחייו]

חלק שני

סלמנים פג-קיא

זו"ל מחדש במהדורה מאירת עינים מוגהת
 ומתוקנת עם פיסוק וקישוע תיקוני אלפי טעויות וציוני
 מראי מקומות ובתוספת מפתחות עינים, ש"ס, רמב"ם וש"ע

ונוסף לכל זה

ביאורים והערות דעת להונתן אשר לוקטו בו מכל גדולי האחרונים
 ובתוכו הגהות הגה"ק בעל הברוך טעם מכת"י
 עם ביאורי ברכת שמעון להגר"ש שניארסהו זצ"ל עליו
 והגהות הגה"ק ר' יצחק הלוי מהמבורג ועוד הרבה גליונות מגדו"י כת"י

נערך בשוה"י החוגג לארם דעת על ידי
 ישכר דוב גרוסמן

מהדורת וויינרעב

יוצא לאור על ידי
 זכרון אהרן
 פניה"ק ירושלים תשס"ו

ישוב
לקושיות
השי"ך על
הרמ"א

מילתא, דל"א מנינו פלוגתא חדשה בגמרא, והלכה כלוי, וללוי לא שייך משהו דהא לאו מילתא היא: ודע מה שכתב רמ"א וי"א שאין לחלק, הוא המרדכי צפרק כל שעה (פסחים סי' תקע"ט) שמחיר חמץ הגמלא אלל מנות הנאפות, ותמה הש"ך (סי' ט"ו) והניח בל"ע דממרדכי לא נשמע רק בחמץ בין מנה, אלל בדבר שמן ובמשהו לא שמעינן מיניה. והרכיב שני קושיות, דילמא יש חילוק בין מעשה פיתוס לאינו. ובקושיא זו י"ל דראב"ה (גמרדכי סג) הביא ראיה מן לחמי תודה שהיו אופין בפעם אחד בתנור אחד לחמי חמץ ומנה, ש"מ דריחא לאו מילתא, ומבואר ברמב"ם הלכות מעשה קרבנות (הלכה) [פרק ט' (הלכה כ')] דכל שלשים חלות של מנות נחודה היה בשמן ואפילו מנחת מאפה, וזה לשונו בהלכה כ"א החלות לוחת השמן שלהן בשמיית של שמן, ואח"כ לש ואופה אותן וכו' [עכ"ל]. ומכל שכן²⁶ שאר מינים, וא"כ הרי יש כאן שמן מעשה פיתוס, ונותן טעם בחמץ וחמץ במנה דאזיל היתר וכו', ומוכה דאפילו בשמן מותר. ואע"פ דאמרין צפרק כל שעה (פסחים ל"ט ע"ג) דאין קרויה מנה עשירה דרביעית היא ומתחלק לכמה חלות, התם כל חלה בפני עצמה, אלל לענין ריחא הא כל החלות שבתנור מנטרפים,²⁷ ואללם ביחד [איכא] רביעית שמן. ומה שטען י"א ש"ך כל זה לא מנינו במרדכי [דפליג אחוספות] במה שאוסר במשהו. לרין פירוש לפירושו דאף דהמרדכי איירי בחמץ שנאפה עם מנה, וחמץ במשהו. מ"מ שם הכל אליבא דר"ת, ור"ת ראש המתירין,

ור"ת ס"ל חמץ בשישים (חוס' פסחים ל' ע"א ד"ה אמר רבא, ר"ן סג ז' ע"ג ד"ה ומלג). אלל עם כל זה לא קשה מידי, דראב"ה מייתי ראיה מלחמי תודה, וא"כ יקשה לרבי יהודה דס"ל²⁸ מין במינו במשהו, וכי נחלקו צפרק אפיית לחמי תודה, ועל כרחק דמותר: ובאמת כרחק ראית ראב"ה יש לדחות, דלמא היה בתנור גדול. וי"ל דנאמת כל ראיה שלו להוציא מלג האומרים [ד]באיסור משהו אינו מועיל תנור גדול, ומוכה כרמ"א. ולק"מ, ודוק. ובהדושי אמרתי ראיה להחמיר לפי דעת החוספות בפסחים (מ"ו ע"א ד"ה עד) גבי חלה טמאה דאיירי בנפצלה על גבי גתלים, דאי בתנור הא הפת נאפה יפה בזמן שהתנור מלא פת. וקשה א"כ שחי לחם למה אינו דוחה יו"ט (מנחות ק' ע"ג), יאפו²⁹ שחים ושלש פת לנורך יו"ט, ויאפו שחי לחם עמו, ופת נאפת יפה יפה³⁰ ומותר משום יו"ט, ושחי לחם נאפת בזמנו. ואין שחי לחם אוסרות שאר הפת, דכיון דאין תנור מקדש דאם לא כן יפסול בלינה (מנחות ע"ג ע"ג, חוס' פסחים מ"ו ע"ג ד"ה האיל), א"כ אין עליהם קדושת הגוף ואינה אוסרת, כדמתן (ובחים פ"ו ע"א) קדשים מקדשין בכלי שרת. אלל ל"ל דהא שחי לחם דתנור אין מקדש להו, יש להם פדיון כמו שכתבו החוספות בפסחים דף מ"ו ע"ג ד"ה האיל, וא"כ אוסר במשהו, דהוה ליה דבר שיש לו מתירין³¹ בשאלה ובפדיון, וא"כ אוסר הנאפה עמם מחמת ריחא, דמשהו מיהו איכא, ושחי לחם קדשה קדושת דמים, ולא חזי לאוכלה ביו"ט, ואסור לאפותם, ודוק. ובחדושי הארכתתי:

ראיה
להחמיר
באיסור
משהו

→

דעת יהונתן

יפה יאפה שחי הלחם עמו, דא"כ הרי מעל המסיק בעצי הקדש, גם כל הפת אסורה כחלמוד ערוך פסחים דף כ"ז ע"ב. ואפיות שחי הלחם ולחם הפנים אסור בעצי חולין, אם לא שיתנדב ויקדיש העצים וימסרם לציבור תחלה, וממילא יצא רדיית פת זו שהיא חכמה ואינו מלאכה מלאכת הקודש. גם אין לומר שיבשלו שם הכהנים שירי מנחות עמהם ושחי הלחם עמו, דמבואר בובחים דף (צ"ז) [צ"ה ע"ב] דבשירי מנחות דאית בהו שמן הרבה, איכא ביטול ובלווי, ונאסר כל בתנור באפיית מנחות מצה עם שחי לחם הבאות חמץ (ו' זאבל אינו בהנרות כ"ק בגליון)

30. מ"מ מהאי טעמא ה"י לאסור משום ההנאה מהקדש דע"י השחי הלחם נאפו יפה לחמי חולין ונרד טעם

31. בדבר שהוא מכל הציבור לא שייך שאלה, וע"י בטויו אכן ר"ה (כ"ח) ויגילה (כ"ג) אי גזבר יכול להשאל על ההקדש, ואולם כל זה בקדושת הגוף אבל כאן דקיימינן דאין התנור מקדש והוה רק קדושת דמים י"ל דהגזבר הוה כבעלים וכמ"ש בירושלמי תרומות פ"א ה"ב. אלל ד"ל דמה שנראה מתוס' חולין (קל"ה ע"ב ד"ה יצא) דלא שייך גזבר לקדושת הגוף זה רק לקרבן של יחיד אבל קרבן ציבור שפיר שייך הבעלות להגזבר כמו לקדושת דמים. ולעיקר קושית הפלתי שהיו יכולים לאפות השחי לחם ביחד עם פת חול, הנה בתוספתא מנחות פ"א הלכה א' מבואר תנור היה לה כמין מזרח דפוס ימובע של שחי הלחם היה מחזיק אהת יע"ש, ונראה שלא היו יכולים לאפות עם פת אחת, ולענין פדיון אם כדבריו כן הוא שיש תפיסת פדיון על הריח הנבלע בלחמי חול הרי יכולים לאכול ביו"ט לחמי חול אחר פדיון הריח, לפ"ד התוס' שם בפסחים שמתור לפדות אף ביו"ט (נרד טעם)

→

→

26. זה אינו, דשאר מינים היו מושחין בשמן אחר אפיה כמבואר שם ברמב"ם בפירוש בפ"ט מה' מעשה הקרבנות הכ"א, עיי"ש (הגר"י מהמבורג)

27. ומה שכתב דהתנור מצרפם ואצלם ביחד רביעית. תחלה הסברא אינו סברא, וגם אינם רביעית אלא שמינית כמ"ש ברמב"ם שם (הגר"י מהמבורג). ועיין במטה יהונתן לש"ך ס"ק א' שרבינו עצמו הביא ראיה מסוגיא דפסחים שם דאמרין דחלות לחמי תודה לא מיקרי מצה עשירה משום דשמנן מתחלקת לכמה חלות, כמו כן לענין פיתוס אין מצטרפין והוי דבר כחוש, עיי"ש. וזהו דלא כמו שכתב כאן בפלתי לחלק ביניהם.

28. וזה טעום דהא רבי יהודה אינו אוסר כשהו מין במינו אלל לח בלח כמו דאיתא בתוספות (בבמות פ"ב ע"א ד"ה רבי, זבחים ע"ג ע"א ד"ה רבי, מנחות כ"ב ע"ב ד"ה ורבי) דומיא דדם פרים, והמחבר בעצמו הביא דברי התוספות כמה פעמים. ואף לפיר"ה שחזר בו ע"י בתוספות זבחים ע"ג (ע"א ד"ה רבי), הא לדברי ר"ת חמץ ומצה לא הוי מין במינו לסברת ר"ת שם (הגר"י מהמבורג)

29. ריח קושיא אין כאן, דאפיית קרבנות ציבור ה"י בעצי הקדש, דעצים צריכין להיות משל ציבור, ויחיד המתנדב עצים צריך למוסרן לציבור כדאיתא במנחות דף כ"א ע"ב, וכמבואר במשנה למלך פ"ו ה"ט מכלי מקדש, ואפילו שומרי ספיחין שמתנדבין שכן, צריכין למוסרן לציבור, ומבואר במשנה (שקלים פ"ד מ"א) וברמב"ם פ"ד (ה"ה) משקלים דעושי לחם הפנים שכן מתרומת הלשכה ע"ש, ואין יאמר פה חכם שעיקר האפיית יהי שיאפה חולין, וכדי שיהי נאפה

ספר

שו"ת

שוראל ומשיב

מהרורא תליתאה

מכבוד מנחם הרב הגדול המפורסם רשכניהי כור ישראל והדבר שוילתא דימאסא מוה יוסף שאול הלוי נאטאנזאהן זצ"להיה האבדיק לטוב והגליל .

חלק שלישי

ין סקלם פיי
חדש וליש חזי
לאסור דחליב
זב קושית דחי
ק כח ולסיד
ין והיגל חלי
ק לאסור סוב
ל לירוף כות
כזית נמה לי
יחייסב קישית
זלא זה קודע
לא חמלא טו
נאקר קודס
הו נקפר אחר
רלא סייך כאן
ל גזס ונדברי
הו ויש לחלק

אלה זי דברי
ל: מרלן נכמה
ושחנע והקשו
רומי בפסיחה
בסס הענמת
ד דחלי טיעור
ר רק מדרבנן
ליט כאלל רק
ליט אקור מן
סמוקי רלמה
ט דוקא זמו
חד מרלשונס
ימל יום מסנה
ר ועיין חצורי
ן ליט אקור
י טיעור ודלי
י טיעור טיי
דנאלל טיי
זערונוה טייך
למה לא נקע
י נחלב גלי

15

בליה שוב אינו חסר הפה ולפניו אחי שפיר דכיון דשמי הלחם ים איסור חורה וכתיב רבית צפיה מחשירין תכבחי עשום דכתיב לכם ולא לנביה ואיסור חורה לא חסירו חזי . וצוה מיישב היעב מינש בעטם המלך כשם הרב מורה נבוכים להקשות דלמה קבע רבית דלכם ולא לנביה דזו חיל רק לפלן דלא קיל הולא ולא רבית סנת נעשין צויע אל לדין דקיל הולא ואיכ דשמי הלחם דלא שייך הולא אי אפשר לנפוח צויע ולפניו אחי שפיר דבאמת יכול לאסורו עם שאר לחם וחי שייך הולא דכל הרף לא אקריש ער דלפי מה שגראה חסרין ספי דויעי צו רבית בעיטורה דלך דבאורייתא שרי צויע מינש דלכך כפש החורה צויע ולא הליכה חורה לדרקק שלא יעשה ויחר מיעור עיש ואיכ גם איסור חורה שרי ויכ הפי דלשרין מוחר אף לנביה וישיב לנביה הררה לאיסורא קמא וכתיב הקדושים ולא הוחר ארכל כפש שוב חסור לנפוח צויע יוחר מיעורו ולכך קבע הרבנים העטם דלכם ודויק :

תשובה דג לחכם אחד

אשר נכחשקת נמי שגזל אחרון מחבירו ואחר סוכות החזירו אם יוכל

לומר הרי שגך לפניך כמו בגזל חתן ועבר עליי הפסקה ריבול לומר הרי שגך לפניך דכל דלוחש צעילא ואינו ניכר החזיק יוכל לומר הרי שגך לפניך והיה באחרון או לא . הנה לפעניך נראה דלא דעי דעלנד דסם אין החזיק ניכר דמי יודע אם שיה החתן צפסח בליסור דלמח בעשה אחר הפסקה או ששהה צהיחר בלופן שלא עבר על כל יראה דלא מוחר משאיכ באחרון דהכל יודעין שלאחר הסוכות אין לו שווי מלוח כלל ואיכ ניכר החזיק . אמנם בלחיה נראה להלך דבשלתא במתן הטעם דאורו החתן לא נשתנה הגורם של הלחם בעומם שפיה וכמו חתונה ועמולת יבדוונה וכתיב הסמיע קי . ספי צהיחר וזה דוקא סם דקשויו של החתן או החרונה הוא בעלמורו שואר לחם או חרונה שקינן לאכילה ואיכ החזיק של הלחם לא נשתנה אף בעסקל אלל בעלמורו כשאר כמו שהי אלל כלן באחרון דשווי האחרון אינו בעלמורו דבעלמורו אין שוה לו דבאמת ערד לא נבחר פריי ובענין צוקר יחלסורו ועצילון אורו למדינתו כמו שטועד ועיקר השווי הוא התלוה שרלו למלוה אחרון והמלוה חניו צויה הפוכות ואיכ כל שעבר הוון חניו ויחלסורו וצויה יוס אינו סוכות וזיכ כשעם . וחדר דכמה נחמנו הפוסקים צמנטל כיסו של חבירו אי חייב או שפור עיין בסיי רליכ ואמאי לא לימח לי הרי שגך לפניך אם יש לו אוחן המעונן ענין ונס אם יספק אחר בעל חבירו וישמחם נו כימח דעורר דלומר לו הרי שגך לפניך ועיכ דבכהיג שכלי הכמות צעיוול מלאכה וזה חלוי צויהם והימים והשעות כיכרים וליש צוה הרי שגך לפניך ואף דיש להלך אלל באחרון הרבר צרוך דלא שייך הרי שגך לפניך דניכר הפסקה שעיקר הוא לתלוה והעולה הוא צויהם ודויק . ומה שנהלבלג צדנדיק בעה ששלבל התהרים מייכן צויה שגזל אחרון מחבירו אם יוכל ליתן לו אחרון אחר שאינו יפה כיכ וכעין דלערו צציק דף עיה דלי צני פטר כשפי ככנס ואלאי החיץ זיל סי קיב והמלמול פריי מעשהיק חסינו עניו דסם אינו ראה דהמוכר עולמו ושלעיו לא עשה ולא כלום ועיכ יוכל לפטור כפשו ככנס . הנה לפניו הפיי צציק דף סי דלריהיג דקדשים קליס מוון צעלים הוא יכול למכור שלמו איכ לדין דלא צריח אי קייל כריהיג או לא ועניל בעלכות מעילה פיה שאלדיך צוה ואיכ יוכל לעכיר שלמו אלל צמח דגריהם ככונים דהשיס עם קאי צעולה וצעולה דחלי ואי למחיר . צמח לפעניך ש להלך בלחיה דליי לפניו הישיס הונח צמח סי חריב סיק צי שיס חילוק בין אחרון לשאר עולה דבאחרון דכתיב הרב איכ צני צוסיק שליט נבחרו עיש איכ בשלתא צעולה שפיר מלי פטר נפסיה צכנס דאינו נבחר הרב צוה אלל באחרון דכתיב הרב איכ יוכל לומר לו אלא הרב צעילא כעולת החורה ובלחיה כיון דרעני זאי ולדענה רשיי זאי הוא עסיה ולהחוס זאי מדרבנן ועיין ריפ לולג הגזול ועיין בשוים שאלה צריה סי כיון מינש צוה עכיס כיון דרעני נאה איכ לא יוכל לפטור עלמו צמח ריבול לומר דרעני צוה אלל באחרון דכתיב הרב איכ יוכל לומר לו לדי איסור שור גדול או כנס כל שהכנס כלא שוה לשור גדול ועיין שנוועה דף טו ואיכ צכהיג ספיר יוכל לפטור עלמו צמח וכנס וזיכ . וון החומר ים לרשות דברי השיג פיק דציב שלמד מזה דפטר נפסיה צכנס לענין שאר דברים ולפניו ים לרשות . שוב ראחי צמלמיל ספיז מעשהיק שגס הוא רמח להשיג חיל וכתב שדצרו חסוים ועיכ סעיקר כמלמול והחזיק זיל (ועיין צנהנה מרדכי פרק אלמנה כיוצא רמח סי דויק) וצוה נראה לפעניך ליישב קושיה החוס ייש לולג הגזול שהקשו לחם לו למעט גזול מעוס דאינו שלו חיל דהריל מלוה הבאה צעירה . ולפניו אחי שפיר דיעי אם החזיר לו לולג שאינו הרב כמוסו ואיכ מעוס מלוה הבאה צעירה ליכא לייע לשיפת המהרים עיין ליכא עבירה כלל אלל אף לשיפת החיץ זיל עיכ יוכל לקיים המלוה בלי עבירה עיין יוכל לצרך על לולג השמות ואין המלוה צא עיי עבירה וועיין מינש השוים סי אלל מעוס שאינו שלו עסקל ודויק . אמנם זה נראה לפעניך דלא כן למחיר להחזירו דלמורנא דמוכה הוא מעוס דלדין לאחרון עיש ולפי צוה אם חזיר לו אחרון דבאמת מדלא הסנה מעקמולא כן לו אורו אחרון וזיכ ובעשה דריי והוקים דלא הסנה כלל ואפיה לא החזירו לו אחרון אחר מעוס דחי בלם

בבוא אחרתי דבר נחמד צמיש החוסין נפקחים דף לז דיהוציה רעענא דניה כדלמורין מערמה אסח ווארפה חטור מלא ככרות אעמי שאיך רק לכבר אחר אלל למולוח החטור פעם אחרת ליכא עאל דשרי ושאלי חמי שייכ נכר הגלון דזי צנל ים החלמוד ייק וחכים כור אצרהס ושאלי דהאי חוסין צמלום דרו דרבי דשיי צבילה סם ועלמחי צמחשיל סהרגים צוה : ולפניו ים לומר דבאמת החיק דרשניא קיל דבקרירה וצוים מווללה האשה כל הקרירה מעוס דמד טירחא הוא משאיכ באפיה שגך חיקין לבל אחר צמני עלמו ורשניא קיל מעוס שהחטור משניה כשהוא מלא ולפי עכיס נראה לו צורו דכל שצבר מלוחו להחזיר מעיניו לענין יך אפיה מוחר

מאוס
עלמו
ניכ
דלמי
נראה
איסור
אכילה
איסור
עדיין
צורה
הערה
הצורה
מכירה
ר ועיכ
דחלי
ז פקפ
זה אינה
האיסור
צויה
וג צמחן
אה . אף
צנ יוכל
ע צוה .
ז ענוחר
למח כל
שה איסור
צוה
צוה אפיה
ייפ גוף
ן . וצוה
הלחם אין
ולפי עסקל
נה

זה השער לה' צדיקים יבאו בו

ספר

Sefer she'elot u-teshuvot me'kidshe ha-Shem

שאלות ותשובות

מקדשי השם

חלק ראשון

על די חלקי שו"ע

קובץ תשובות מהרבנים הגאונים וצדיקים ממדינות אירופא אשר נהרגו על קדושת השם על ידי הרוצחים הנאציים ימ"ש. ה' ינקים דמם.

בהגהות דבר צבי

ממני הצעיר

צבי הירש מייזליש

מלפנים רב ור"מ בניימארק (גאליציען) וויצען, ברגן-בלזן, ורב הראשי באיוור הבדיטי, וכעת בקה"י שארית ישראל שיקאגוי.

בהמח"ס בנין צבי ח"א וח"ב וקונטרס תקנת עגונות בלאאמי"ר הגאון הקדוש עט"ר מרן מוהר"ד זי"ע הי"ד אבי"ד אוהעל יע"א בעהמח"ס בנין דוד שו"ת ועה"ת.

התשמ"ז

דפוס בני ציון לעווקאזויטש
אינטערנעשאנאל פרינטינג קאמפ.
3140 ת. רוזוועלט דאז
שיקאגא 12, איל.

17

7 ←

וירדך אנכי ראיתי להג' פליתי ז"ל ביו"ד סי' ק"ה
 סוסק"ז חז"ד בכנ"ה מצוה ש"ו או"ג שכ' להוכיח דריחא משהו מיהא הוי דאל"כ שתי הלחם למה אינם דוחים יו"ט יאפו שתיים ושלש פת לצורך יו"ט ויאפו ב' לחם עמו ופת נאפה יפה יפה ומותר משום יו"ט ושתי לחם נאפות בזמנן ואין ב' לחם אוסרות שאר הפת כו' יע"ש, ודבריו צ"ע הרי שתי הלחם אפיתן בפנים ואיך יאפה שם חולין לצורך יו"ט הא הו"ל חולין בעזרה ובדמקשינן במנחות שם ומשני דפריק להו גואי וחולין ממילא קא הוויין וזה לא שייך לדבריו שכ"כ בחולין מעיקרן, ובפרט דהאי שינוי נמי לא קאי התם אלא פודן כהני יע"ש וצ"ע (י). L

ולמאי דקמן ודאי לק"מ מזה דו"ל דמן המוקדשין הו' אפה יתירות מעו"ט שאם תפסלנה כ' הראשונות יקחו ב' אחרות אם לא תפסלנה הרי הן ה' היתירות כדמעיקרא בקדושת דמים ופודן אח"כ בחוץ.

ועיין במנ"ח שם באות ה' מביא ג"כ לשון הרמב"ם ז"ל ושם באות ו' כתב ואם נטמאו שתי הלחם קודם העבודה בודאי אם יש אחרים יביאו אחרים כנ"ל אך צ"ל שם בסוף אות ה' כתב לדעת הראב"ד דפוסק דכבשים מקריבין אף בלא לחם ולחם אין מביאין בלא כבשים אם הו' כבשים והקריבו הכבשים כדינם כו' ואח"כ נזדמן לחם לחם כו' ע"ש. בזה ודאי קשה מכיון שלא הו"ל בשעת הקרבה מהיכן נזדמן לחם אח"כ הלא אין דוהה יו"ט, וכדוחק יש ליישב שהיו אפיוות כבר אך לא היו יכולין להביאן מאיזה צד שיהי' כגון שנאמר המפתח וכיוצא.

ואחתום בברכת ההג' והנני מאחל לו חג כשר ושמה יצוהו"ט כאות נפשו היקרה ונפש ההותם פה תיסאלניקי יע"א י"ג ניסן תרצ"ו

חיים רפאל ן הביב ס"ט

רב הראשי לעדת הספרדים דפה

כ"ה תרצ"ו ווראנוב יע"א
 כבוד ידיד הרב המאוהב הו"ב יפ"ת כקש"ת מוה"ר מרדכי דייטש שליט"א אבד"ק ווערליאמין יע"א אחרש"ת כמשפט. אודות הנשים שקורין מאדערוין אשר דרכם לגדל צפרניהם וכהניע תור טבילה אינן רוצות להתוך אותם כמנהג בנות ישראל הכשרות ואם נחמיר עליהן יתבטלו הטבילה ה"ו כדת פה לעשות עכ"ד שאלתו.

הנה דעת רוב הפוסקים דכל שהציפורין נקי אינו חוצץ וכן הוא הלכה מעיקר הדין. אלא בהגהות ש"ך הושש להחמיר משום דא"א שלא יהי' בתוכו מיט ואין זה אלא חומרא בעלמא כמבואר בש"ך סי' קצ"ח סי' כ"ה וא"כ במקום שיש השש שיתבטלו הטבילה אין להחמיר עליהן וטוב להעלים עין מהן ע"ד מוטב שיהי' שוגגין ואל יהי' מוידן וכפרט בנידן דידן שהם מקפידות מאד שיהי' צפרניהן נקיות אף בלא טבילה לא שייך חומרא זו.

ואי משום דהציפורין גופא חוצץ כדעת הראב"ן במס' נדה סי' שכ"ז מובא בש"ך שם (ומה שהזכיר הש"ך ראב"ד הוא טעות וצ"ל ראב"ן) כבר כתב בסדרי טהרה שהוא דעת יחיד בהאי דינא וכן פסק בשו"ע סעיף כ' והוא ממרדכי בשם הראב"י דהציפורין עצמה אינה חוצץ ואפי' אם היתה גדולה ועומדת להתוך ופזרה ועוברת מכנגד הבשר

ובפרט שיש לצרף דעת הרמב"ם דבחר דידה אזלינן בין לקולא בין לחומרא כמ"ש הב"י בדעתו רס"י קצ"ח וכיון שהיא אינה מקפדת להתכן אלא אדרבה היא מקפדת שיהי' גדולות וארוכות אע"ג דרוב נשים הכשרות מקפידות להתכן בזמן טבילה מ"מ דעת הרמב"ם דבחר דידה אזלינן וכיון שהיא אינה מקפדת הו"ל מיעוט שאינו מקפיד ואינה חוצצת.

ותו נראה לי דכנ"ד אפי' לדעת הראשונים הובא בב"י שם דאזלינן בחר רובא דעלמא אם רוב בני אדם מקפידין אע"ג דהיא אינה מקפדת חוצץ. דכמלה דעתה אצל כל אדם ופסק כן בשו"ע רס"י קצ"ח מ"מ כאן כו"ע מודים דבחר דידה אזלינן דע"כ לא פליגי הרמב"ם

צבי

הרי ר"ש מודה דינו דוחה שבת ויו"ט וא"כ קשה עכ"פ על ר"ש אמאי אינו נאפה בבית פגי בירו"ט ע"י פת אחר דל"ש משום חולין בעזרה.

והנה מהפלתי הנ"ל דאיכא עצה למלאית התנור בפת חולין מוכח דהא דמבואר במנחות (צ"ד ע"א) דשתה"ל נאפות א' א' ולחה"פ ב' ב' היינו שמהכרות של גבוה לא יהי' יותר אבל פת חולין מותר לאפות עמהם וכ"כ במנ"ח מציה ש"ז ע"ש. ולכאורה קשה הא מפורש בתוספתא מנחות (פי"א מ"א) תנור הו' לה כמין כורת מרובע של שתי הלחם הו' מחזיק אחד ושל לחה"פ הו' מחזיק שתיים עכ"ל ומשמע דהתנור בעצמו לא הו' מחזיק יותר והאיך הו' מציאות לאפות עמהם ביחד פת חולין אכן ראיתי בהגהות מצפה שמואל ט"ס שמציין הגמ' מנחת צ"ה וכנראה שכונתו לפרש התוספתא להמבואר בגמ' שם כמין כורת הו' לה בתנור הדומה כמין טבלא מרובעת והיינו דבתוך התנור הו' כמין כורת וזה לא הו' מחזיק יותר אבל התנור בעצמה הו' מחזיק יותר ומצאתי שכ"כ בשו"ת יד שליו סי' ס"א והניח בצ"ע ע"ש.

L

דבר

(י) כבר קדמו בזה בטעמ"מ פ"ג מה' יו"ט ותלי' בפלוגתא רש"י ותוס' אי כה"ג שייך חבי"ע וכמ"ש במל"מ פ"ג מה' שחיטה ע"ש וכ"כ בשו"מ מהדו' תנינא ת"ד סי' קס"ה ע"ש.

אכן לענ"ד אין כאן תמוה על הפלתי דהא הפלתי מפרש קושיות דכיון דאין התנור מקדש דאל"כ יפסול בלינה א"כ אין עליהם קדושת הגוף ואין אוסרת בכל שהוא כדתנן קדשי קדשים אוסרתן בכל שהוא ע"ש. וא"כ הרי תוס' מפרשי תברא מי ששנה זו לא שנה זו ולמ"ד אין התנור מקדש אפיתן בחוץ ואינו דוחה את השבת ולמ"ד אפיתן בפנים דוחין את השבת שלא יפסול בלינה ע"ש. וכיון דאפיתן בחוץ שפיר הקשה דהי' יכול לאפותן בחוץ ביו"ט עם פת אחר וממילא אין כאן משום חולין בעזרה. ולהרמב"ם דאפיתן בפנים בלא"ה אין התחלה לקי' הפלתי דהא אי"א לאפות עם פת אחר דיהי' נאסר בכ"ש מקדושת השתי לחם וז"ב.

וגם י"ל דהא ר"ש ס"ל שם שתי לחם כשרות בבית פגי ופרש"י ככל ירושלים דקא סבר אפיתן נמי בחוץ ע"ש

7 ←

ספר

שאלות ותשובות מהרש"ם

חלק שני

אשר חברתי בעוה"י אני הצעיר שלום מרדכי הכהן מלפנים אבדק פאטק ואבדק יאזלאוויץ. וראבדק ביטשאטש. וכעת אבדק ברעזן במדינה גאליציען בעהמ"ס משפט שלום על החר"ם. ודעת תורה. וגילוי דעת על היוד והגהות וחדושים על כל הש"ע אר"ח שנדפסו בארץ הגר. והוא חלק ב' מן תשעה מהדורות המבודרים תחת ידי העולים בערך שני אלפים ושלוש מאות תשובות אשר השבתי לשואלי דבר ה' זו הלכה בעזר החונן לאדם דעת:

ועתה הוספנו עליהם

- א. השממות מחלק ראשון, הדפסנו על מקומו בסוף ח"א
- ב. התשובות שנדפסו בספר משפט שלום הדפסנו ג"כ בסוף ח"א.
- ג. מאמרי הדרשות, הדפסנו בסוף חלק ב'.

יצא לאור בשהתדלות נכדי המחבר זצ"ל
ע"י בית מסחר והוצאת ספרים של

יהושע אלי' גראסמאן
ניו יורק

הוצאת גראסמאן פאבלישינג הויז

Published and Distributed by
E. GROSSMAN'S PUBLISHING HOUSE
75 NORFOLK STREET
NEW YORK 2, N.Y.

בפתחות חלק אה"ע

להרי"מ פ"ב דעגלה מע"ו וא"כ הדק"ל ואל"ל דלדין דאפייקן בפנים
 א"כ לאפות שס פת חולין שהרי יעבור באיסור מעילה כמה שיהנה
 מקדש ואף דאין מעילה במחזור ז"ל דמבואר במנחות (דף ל"ו ע"ב)
 דא"כ שם דבמחזור של מהנות ה"ו ובזבחים (דף ל"ו ע"א) דבמחזור
 של מקדש ה"ו בכלל כלי שרת ולכן שיה"ל ולמח"פ קדושתו במחזור
 וגם בנין דין תלוש ולבסוף חזרו יש מצוכה בדעת רמב"ם א"ס
 יש בו מעילה וע"י כשעה"מ פ"ג מ"א"ש ה"ג בלורך ועוד דמבואר
 בחומ"ס גיטין (דף ל"ח ע"ב) וחס"ה דהב"ב"א שבב"י י"ד ס"ו רכ"א
 דגם במחזור איסורא דמעילה מיהו איכא ובהשו"ה מהרי"א י"ד ס"ו
 כ"ח רובים דהוי איסור תורה והכי"א מהרי"טב"א קידושין (דף כ"ה)
 ועוד מחמ"ק בזה. ועוד דמבואר בחומ"ס ב"ב (דף ס"ה ע"א) ד"ה
 לא מבר וכו' דתנור לא מיתשב מחובר שהרי מקב"ט ואף של"ע
 מש"ס שבת (דף קכ"ה) דמוכה דעיקר קב"ט דתנור רק במחובר
 דכתיב ונתן ואין כתיבה אלא במחובר. וכבר נשאלתי בזה וע"ע
 פ"ב (דף ס"ה ע"ב) ד"ה הרי וכו' וע"פ דעת תוס' דתנור לא
 מיתשב מחובר אך ד"ל לפמ"ש התוס' בפסחים (דף ס"ז ע"ב) ד"ה
 והא קא עביד וכו' בשם הירושלמי דכל עבודה שללורך הקרבן אין
 בו מעילה ע"ש א"כ ה"ג כיון דהאפי' ללורך שיה"ל ליכא משום
 מעילה ואף ד"ל דהכא הוי מחו"ה דמחרי דא"כ לאפות שיה"ל אלא
 ללורך הלחם של חול וגם א"כ לאפות בלחם חול אלא ללורך שיה"ל
 מ"מ י"ל דגם כה"ג שר"ע וע' כה"ג ב"ג א"כ א"כ ס"ג סק"ג ומבואר
 סק"א ותוס"ס והנה"ה ה"ל"ג דלש"י ה"ט"ו גם בקטן ממש מותר דבעל
 לגבי חת וגם הנה"ה א"כ להו"א אלא ללורך הקטן ע"ש ותבין. ואף
 דשה"ל אפייקן אחד אחד מ"מ מותר לאפות עמו שא"ר לחם כמ"ס
 בס' מנ"ח מלה"ה ש"ז והלא כמ"ס בשו"ת מראה יתקאל ס"ו ל"ז וכו'
 ל"ח ע"ש ותבין. וז"ל דאסור להכניס חולין בעזרה כמ"ס בעצה"מ פ"ג
 מיו"ט ועמל"מ פ"ב משחיטה דלש"י הרמב"ם גם בכה"ג אין להכניס
 חב"ע ודלא כדעת תוס' אך למ"ד חב"ע לאו דאורייתא א"כ מה"ה
 אפשר לאפות ביו"ט וכבר כתב הר"ן פ"ב דפסחים בד"ן חמ"ד ה"ו ה"ו
 דש"ל"מ דה"ה א"כ איסור דש"ל"מ מה"ה א"כ להקל ע"י מה שנאסר
 אח"פ משום קנשא דחול"ל לא חקנו תקנה להקל ע"י באיסור תורה
 וא"כ ה"ג כיון דמדאורייתא אפשר לאפות שיה"ל ביו"ט עם שא"ר
 לחם ורק מדרבנן אסור א"כ מהר"הו שופס"ל בלינה בנאשו מע"ס
 וליכא למימר דמלו"ה בך שהרי בכל יו"ט שלא חל בשבת אפשר לאפותו
 ביו"ט ורק לפעמים כשהל עזרת בשבת ולכן לא מיקרי משו"ס מלו"ה
 בך וא"כ מיושבים דברי הרמב"ם דה"ה במח"ה דמנחות שם הובא
 גם דעת ר' יהודה דסובר כל מעשיהם בפנים וגם הוא מודה להח"ק
 דאין דוחות השבת וע' ירושלמי פ"ה דהתרומות ה"ד ל"ח ד"ג אחר
 אינה מן המזה לא דהוא מודה על קמייחא ונדוע דר"י סובר בפסחים
 (דף כ"ב) דחב"ע לאו דאורייתא א"כ לשיטתו פריך שפיר הא נכס"ל
 בלינה דליכא למימר דמלו"ה בך וכמ"ס אכל הרמב"ם לשיטתו דפסק
 דחב"ע דאורייתא כמ"ס הכ"מ פ"ב משחיטה ה"ג א"כ ה"ה דפסק דאפייקן
 בפנים אינו נכס"ל בלינה וכו'. ועת"ה מנחות (דף כ"א ע"ב) ד"ה
 חולין וחמ"ל. ועוד נראה ליישב דברי הרמב"ם וגם ליישב דברי רש"י
 דר"ה במקום זריזין ולא בעזרה ממש אלא בחוץ יאפוהו כהניס זריזין
 שלא יחמין עכ"ל. והמהו האחרונים דהחיתת בלח"פ שהוא לחם מלה
 אכל בשיה"ל שהוא חמ"ד מאי איכא למימר וע' מ"ב מה"ק ח"ה
 ס"ו ע"ו ומ"ה ס"ו ל"ו ונראה דהנה החומ"ס מנחה (דף כ"א ע"א) דר"ה
 אפי' לה וכו' הקשו כה"ה דפריך דכיון דאפייקן בפנים יאפו"ל בלינה
 דהא אין כ"ס מקדשין אלא בזמנן ומ"י דכיון דלא דמי שבת א"כ
 מהלמול הוי זמנן ע"ש והנה החומ"ס בפסחים (דף ה' ע"א) דר"ה לא
 תשחט וגו' וק"ל א"כ י"ל מקרא דלא תשחט את הפסח וגד"ן חמ"ד
 קיים דחמ"ד אכיר מן ו' שעות ולמעלה והא זמן שחיטת הפסח אחר
 החמ"ד וחמ"ד ששחטו קודם מלות פסול א"כ לא הוי זמן שחיטת פסח
 מיד אחר מלות עד כ"י שהיית הקרבת החמ"ד ומ"י דכיון דבדעיבד
 א"ס שחט הפסח קודם חמ"ד כשר חסוב זמן שחיטה מחלות ואיל"ן ע"ש
 א"כ גם אי יומא דשה"ל אינו דומה שבת ביו"ט וי"מ א"כ נאמר
 דכא"פ בשו"ט בדעיבד י"ה ק"ו מיתשב שפיר זמנו בשבת כמ"ס
 בנ"ה פסחים (דף ל"ז ע"ב) דהיינו דכשר דיעבד אף שחילל שבת
 כמו מחובר זמן מיקרי בשבת וכו' י"ל דבע"ש לא הוי זמן שופס"ל
 ע"י בלינה ובפ"ט דגם לכתח"ה זמנו בשו"ט אלא לכתח"ה ארי

קדושה גם בדעיבד שהרי רבא דהוא מרי' דשמעתי ס"ל דבמחורה (דף
 ד') דכל מלחא דא"ר לא תעביד א"ע לא מהני ונדוע מה שחמ"ה
 רב"ה מהא דהשוחט בשבת דשחיטתו כשרה ומ"ס מהרי"ט ליישב דהיינו
 דלא יתוקן האיסור לכ"ע מהני כבר תמה עליו כשעה"מ פ"ג מנירושין
 מש"ס דמחורה שם וגם הו"ה דהסו"ס לא ס"ל קן וכו' בהשו"ה רע"ח
 ס"י ק"ט"ט וגם מ"ס ה"ט"ו בח"מ ס"י ר"ה דבאיסור שהזמן גורם א"ע
 מהני כבר כתבתי בקי"א למיבדוי משפ"ס להיכיח מחומ"ס וזכ"ס (דף
 ק"ד ע"ב) סוד"ה היתר כמה וכו' יע"ש בסו"ה דמוכה דלא ס"ל
 דהט"ו וגם מש"ס דפסחים (דף מ"ח ע"א) דא"ס מוקא דאורייתא
 מה ל' איסור מנופו או מחמת איסור אחר וע"ש ב"ש"י דמוכה ג"כ
 דליחא לחילוק זה והעיקר כמ"ס בתשו"ה ב"א חו"ד ס"י ל"ע דגבי
 שחיטת חולין דא"ל כונה דמי ללרס און כבוד דמהני דלא גרע
 מנג"ה מאליו ע"ש וא"כ ה"ה באפייקן שיה"ל דקיי"ל דאין מקדשין
 אלא מדעת ואף דליפסל מקדש מ"מ אינו מקדש ליקרב כמ"ס א"כ
 גם א"ס א"כ בשבת יומא דאעל"מ ולא יתקדש הלחם בהתנור באפייקו
 וא"כ שוב הוי זמנן רק בע"ש ויתקדש בו ופריך שפיר דיופסל בלינה.
 אכל ביו"ט דכל איסור אפייקו משום דמח"ב לכ"ס ולא לנב"ה והוי
 לאו הבא מכלל עשה וכבר העלה הפ"י בניטין (דף ל') דבלאו הבא
 מח"ע גם לרבא א"ע מהני וכו' בש"ק על הירושלמי פ"ה דפסחים ה"ד
 ע"ג"פ בחיבורי לחומ"ס סו"ס ר"ח ובק"א"ס שם ליישב קושי' הנה"ה מה"ק א"ע
 ס"ו ע"ב כה"ג א"כ בדעיבד מהני ועוד שהרי בקדשים דבעיני שיה"ל עליו לגב
 י"ל דגם לרבא א"ע מהני אלא דהיינו דמח"ב בלשון לאו גם בקדשים
 אעל"מ כמ"ס הרי"טב"א והובא בפ"ה"מ פ"א מק"פ א"כ היתנה בשבת
 אכל ביו"ט דהוי רק לאו הבא מח"ע בודאי א"ע מהני וא"כ שפיר הוי
 בכלל זמנן בשבת ושפיר י"ל דבאופו"ה מע"ש לא מתקדש ליופסל בלינה
 וכמ"ס"ל. אכל הנה בזבחים (דף ע"ג ע"ב) אחר רבא השתא דחמ"ה
 דבין לא נקריב אי נקריב לא מרלו הואיל ואיחתי מלהקריבו לכתח"ה
 דבב"ב"ה י"ס דחמ"ה ובמק"א הבאתו מודברי הרי"טב"א סוכה (דף ל"ג)
 שהעלה דהיינו דשרי בדעיבד ליכא משום דחמ"ה וע' במש"ז א"כ ס"י
 חמ"ה סו"ס ק"ו וגם מודברי רש"י כרימות (דף כ"ח ע"א) ד"ה והעני
 וכו' מוכח כן ע"ש ותבין. ולמחורה הוא נגד ש"ס דזבחים הכל' וביתרתי
 דכל סברת הרי"טב"א הוא עמ"ס הכ"מ ס"ו א' סק"ד דהיינו דשרי
 בדעיבד אף שאסור לכתח"ה מ"מ מיקרי בידו ועו"ש דבמ"ס רש"י א'י
 סק"א מחמ"ק בזה וע"ש העירותו מש"ס דזבחים הכל' דמוכה להפוך
 ואכל באמת לק"מ דהא בזבחים (דף ל"ד ע"ב) מבואר פלוגתא דרבא
 ורב א"כ דלרבא גם אי הוי בידו הוי דחמ"ה ולרב א"כ כל שבידו ל"ה
 דחמ"ה ע"ש וא"כ רבא לש"י שפיר ס"ל דגם היכי דאסור רק לכתח"ה
 הוי דחמ"ה אכל לדין דחמ"ה כ"כ"א דכל שבידו ל"ה דחמ"ה לכן שפיר
 ס"ל לרש"י ורי"טב"א דהיינו דאסור רק לכתח"ה ל"ה דחמ"ה כיון שבידו
 לעשוהו וא"כ א"ס דהבא בסו"ה"ן דמנחות אחר רבא הקשה א"ס
 קשה וכו' דלרבא לשיטתו קשה בין בלח"פ ובין בשיה"ל דכיון דאפייקן
 בפנים יופסל בלינה וליכא לשנויי דבע"ש ל"ה זמנו שהרי כיון דבשבת
 וגם ביו"ט לא יועיל אפייקן גם בדעיבד משום דחמ"ה א"כ הוי זמנן
 מע"ש. אכל רב א"כ לש"י דס"ל דכל שבידו ל"ה דחמ"ה לק"מ בשיה"ל
 דכיון דדעיבד מהני אפייקן ביו"ט שחמ"ל עליהו קדושתן שוב י"ל
 דבש"ו"ט ל"ה זמנו ולא מתקדש כולו ליופסל בלינה וכיון דביו"ט הוי זמנן
 שוב גם בע"ש יופסל בלינה דלא הוי בכלל זמנן בע"ש כיון דע"פ רוב
 לא חל עזרת בשבת וכמ"ס"ל וכל הקושיא הוא רק בלח"פ דחל חמ"ד
 בשבת לכן משני שפיר מאי אפייקן בפנים במקום זריזין ופירש"י שלא
 יחמין ומיושב קו' ה"ה"ה וי"ב. ובהו מיושב גם דברי הרמב"ם שהרי
 כבר העלה הלח"מ פ"ו מבכורות ה"ה דהרמב"ם פסק כאב"י דא"ע מהני
 א"כ לשיטתו מהני אפייקן בשבת וי"ה זמנן בע"ש ולא מתקדש
 הלחם ליופסל בלינה לכן פסק שפיר דאפייקן בפנים ואין דוחות שבת
 ביו"ט ובהו אחי שפיר טעמ' דר"ש דפליג במח"ה וס"ל דכל מעשיהן
 בחוץ דלש"י אויל דלא ס"ל דגב ב"ד ממנה כדאיתא בשביעית (דף י"א
 ע"ב) וא"ש ודוק היעב. אך דיש להבין כמה שהקשו החומ"ס מהא דאין
 כ"ס מקדשין שלא בזמנן שהרי החומ"ס לעיל (ו' ע"א) ד"ה ארי וכו' כתבו
 בפשיטתו דלמסקנא דלקמן (ק') כ"ס מקדשין שלא בזמנן וכלן כתבו להפוך
 ונראה לפמ"ש הרמב"ם פ"ג מפסח"ק ה"כ"א דכ"ס מקדשין שגב"ז ליופסל
 ולא ליקרב [וע' חשו"ה שו"ת הניגה ח"ד ס"ו נ"ז שביאר ליישב דבריו דאף
 דה"ס משני ה"י למ"ד לילה אין מחו"ה והרמב"ם פ"ג ממח"ס ה"ד ס"ל

ספר

גור ארי' יהודה

מאת העילוי הגדול הבקי הנפלא

מוהר"ר **משה יהודה ארי' ליב** זלה"ה

בן הגאון האדיר המפורסם

מוהר"ר רבי **מנחם זעמבא** זצ"ל-ה"ד

מח"ס זרע אברהם, תוצאות חיים ועוד

חלק א' מכיל קונטרסים בדיני תרו"מ ועניני המועדים

חלק ב' מכיל קונטרסים בעניני אישות,

שאלות ותשובות בין הגרמ"ז זצ"ל-ה"ד לבנו זלה"ה,

דרשות לבר מצוה, ומפתח ערכים על כל הנ"ל

חלק א'

נערך ונסדר מחדש בס"ד ע"י

דוד אברהם מנדלבוים

בני-ברק

תשס"א

בשחיטת כבשים ג"כ קדשי על כן לא הוי לינה לצורך מצוה, דהרי יכול לאפותן בלי קידוש ולא יהי' בזה תורת לינה, ואי דבעי קידוש הרי למחר יתקדשו בשחיטת כבשים, וזה דנקט הש"ס רב ששת, דלטעמי' במנחות (נ"ז:) דאמר אין מגופו לאישים יעו"ש ובפירש"י, והיינו דסבר דשתי הלחם בשחיטת כבשים הוא דקדשי, ושפיר הקשה דיופסלו בלינה, ופשוט. [ועי' בשבועות (ט"ו.) בתוס' שם דכתבו דא"א לקדש הלחם בתנור דמיפסל בלינה יעו"ש, ויש לעי' דשם הקידוש אינו לצורך הלחם גרידא רק לצורך קידוש העזרה א"כ הוי לינה לצורך מצוה ולא פסול כלל לינה, ואכ"מ].

(ג) **ובמק"א** העירותי דמאי פריך דאיפסל בלינה, והלא בריש פרק שתי הלחם תנן דנאפת אחת אחת כו' יעו"ש ותמה בקרן אורה דאין משכחת דתנור מקדש והרי הוי פחות מכשיעור כיון דלא ה' האפי' בב"א יעו"ש, ובפשיטות התירוץ על פי דברי הגמ' בזבחים (פ"ח.) דאם דעתו להוסיף ראשון ראשון קודש ועל כן ה"נ הרי דעתו להוסיף, אלא דבעת האפי' הדין מעכבו שלא יוכל להוסיף, אבל הא הרי דעתו להוסיף ושפיר קדוש, וכל זה כשלא יפסל עי"ז, אבל מכיון דכשדעתו להוסיף ויתקדש יפסל בלינה, א"כ אי אפשר להיות דעתו להוסיף,

(רב) יו"ד סי' ק"ח ס"ק ד' ד"ה ובחדושי וכו'.

(ג) בביצה (י"ז.) ע"ש.

(ד) (פרק ג' הלכה ד') ע"ש. וראה בקונטרס אוצר הספרא (ע' נ"ט) מש"כ הגרמ"ז בביאור דברי התוספתא דר"ל דאפי' דאין בה קדושת כלי שרת יש בה קדושת בדק הבית וכעין דברי

שוב הרי הוי פחות מכשיעור ואינו מקדש כלל, ואכ"מ.

ד (יד) **והנה יש להעיר** בהא דזבחים (צ"ו.) דתנור של מקדש של מתכות ה' משום דכלי שרת דחרס לא עבדינן יעו"ש, והלא מבואר בכלים (פ"ה מי"א) דתנור של מתכת טהור דהוי מחובר לקרקע יעו"ש ובפירוש המשניות שם, וא"כ נראה לענין מעילה דאין מעילה במחובר, דאם התנור של מתכת דהוי כמחובר דאין מועלין בו אבל אם התנור של חרס שפיר מועלין בו, ולפי"ז יש לעורר דהרי הפלתיב' הקשה דאמאי אין שתי הלחם דוחה יו"ט הא יכול לאפות עם פת חולין דממלא אשה כל התנור פתיב', אך התירוץ דאסור מצד מעילה בתנור קודש.

אולם זה תליא באיזו תנור ה' נאפה, דהרי כתבו תוס' כ"ב (ס"ה.) דתנור הוי כתלוש משום דמקבל טומאה יעו"ש, וה"ה דהוי כתלוש לענין מעילה, אמנם בתנור של מתכת הוי כמחובר, וא"כ למאי דכתבו תוס' דלמ"ד תנור אינו מקדש הוא דלא דחי יו"ט, א"כ שוב להך תנא שפיר י"ל דהוי של חרס והוא תלוש ויש בו מעילה, [ואינו מקדש דאינו כלי שרת, אבל מ"מ של קדש הוא ומועלין בו יעו"י בתוספתא סוכה(י) דחבית עצמה מועלין בה אף דאינה כלי

אור החיים הק' (פרי קרח) לגבי מחתות קרח ע"ש היטב, וראה בדברי דוד לט"ז (פרי קרח) מש"כ בדברי הרמב"ן (שחמה שם אין נהיו המחתות לכלי שרת ע"ש) ובשור"ת אמרי כהן (הולנדר - סי' ל"ג) וברכת שמעון בפר' קרח (שם) וע"ע בפרדס יוסף החדש שם (אות קי"ח) הרבה חדשות בזה ואכ"מ.

שרת יעו"ש, ול פת חולין דהרי נ ז"ל דפסק דתנור דהוי כלי שרת הוי כמחובר ואי לאפות ביו"ט ע דאין דוחה **ובזה י"ל** קוי הש"ס ד (פ"ו.) מוכח(י) : והלחם הרי ה' כמש"כ התוס' ניחא, דכיון דת לקרקע דהי' כעצם הקרקע לינה, ורק בכי דלא

(טו) **ובגוף** ה ד דראיתי בספר טו דהקשו לפי טו דוחה יו"ט מו והא דעת הו דשלמים ששחי חגיגה, ותירץ יעו"ש, ומבוא שייך חביבה מ דשתי הלחם י בשעתה, ואף : מצוה, כמו דא

(זה) כרמב"ם ע"ש. (רו) ראה לו

שרת יעו"ש], ולכן לא דחי יו"ט ע"י אפיית פת חולין דהרי מועלין, אמנם יקשה לרמב"ם ז"ל דפסק דתנור מקדש א"כ על כרחך דסבר דהוי כלי שרת והי' של מתכת, א"כ שוב הוי כמחובר ואין בו מעילה, שפיר הי' יכול לאפות ביו"ט ע"י פת חולין, ואמאי כתביה דאין דוחה יו"ט, ובאתי רק להעיר. L

ובזה י"ל קושית האחרונים דמאי פריך הש"ס דמיפסל בלינה, והלא בזבחים (פ"ז.) מוכחי' דבכלי שרת אינו פוסל לינה, והלחם הרי הי' מונח בתנור כל הלילה כמש"כ התוס' חגיגה (כ"ו:), אמנם למש"כ ניחא, דכיון דתנור מקדש א"כ הי' כמחובר לקרקע דהי' של מתכות כנ"ל, שוב הוי כעצם הקרקע ולקרקע מדמין לי' דפוסל לינה, ורק בכלי שרת שאינו כקרקע הוא דלא פסל לינה, וז"פ.

(טו) **ובגוף** הדבר בהא דאין שתי הלחם דוחה יו"ט, יש לעיין למאי דראיתי בספר עטרת פז לכיצה (י"ט.), בהא דהקשו לפי טעם רש"י (כ:) דמש"ה חגיגה דוחה יו"ט משום דלא אפשר מערב יו"ט, והא דעת הראב"ד (פ"ב דחגיגה ה"י) דשלמים ששחטן מערב יו"ט יוצא בה משום חגיגה, ותירץ דמ"מ חביבה מצוה בשעתה יעו"ש, ומבואר דגם לאחר על זמן העצם שייך חביבה מצוה בשעתה, ולפי"ז יש לעיין דשתי הלחם ידחה יו"ט מצד חביבה מצוה בשעתה, ואף דאפשר מאתמול אמרי' חביבה מצוה, כמו דאמרי' גבי הקטרה דאף דאפשר

בלילה דחי משום חביבה מצוה והכא נמי, [ועי' בספר שמחת יו"ט (כביצה שם) דהעיר לפי תוס' ביצה (כ"א.) דשתי הלחם צורך הדיוט, ועי' באבני נזר (או"ח סי' ת"ה) דכתב לפי דברי מהר"ל ז"ל דהוי חובת צבור ולא הותר ביו"ט יע"ש ובמחנה"י פסחים (י"ג:)], ועי' מנחות (ע"ב:) ברכנו גרשום ז"ל שם דברים הצ"ע, ואכ"מ. ועי' בתשו' חת"ס (או"ח סי' פ"ה) דכתב דתרויהו בעי כבר דחתה וגם חביבה מצוה יעו"ש, ואכמ"ל.

(טז) **ודע** דראיתי בפי' הראב"ד ז"ל לתו"כ (פרשת ויקרא פרק י"ב א') דהתעורר דמדוע בשתי הלחם אפיתן בפנים ולישתן ועריכתן בחוץ ובמנחה גם לישא ועריכה בעי פנים, ותירץ דילפינן מחטאת דבעי כלי שרת קודם בישולן בשחיטה וזריקה כו' יעו"ש, ויל"ע לתוס' חולין (ג'). דשחיטה א"צ כלי שרת א"כ מאי ראי' על לישא כיון דליכא שני עבודות מעיקרא, ואכ"מ.

הנה לעיל (ס"ק ד') הבאתי דברי תוס' מנחות (מ"ח:) דנסתפקו אם שתי הלחם הוי המתיר חדש או הכבשים יעו"ש, ויש לעי' מהא דתני' בתו"כ (ויקרא פרשתא י"ב ט') יכול אם קדמו דבר אחר לא יקרבו ת"ל תקריבו יעו"ש, ומבואר דמאחר דכתיב חדשה סד"א דזה רק אם לא הקריב מקודם אבל אם עבר והקריב שוב אין זה חדשה, ועל כרחך הא דבאמת מקרי זה חדשה היינו

(רה) ברמב"ם פ"ח דתמידין ומוספין הלכה ח' ע"ש.
(רו) ראה להלן בקו' השו"ת (סי' ד' ס"ק

ס"ח-ס"ט) בזה.
(רי) צ"ב הכוונה כאן (ובמחנה לוי לא נמצאים הדברים) וצ"ע.

Sternbuch, Moser

מועדים וזמנים

ה ש ל ם

כולל

חידושים וביאורים, הערות וליקוטים
על כל מועדי וזמני השנה

חלק שביעי

[הוספות]

יום טוב, חול המועד, איסור חמץ, מצות מצה, ליל הסדר
ספירת העומר, חג השבועות וד' צומות ותשעה באב
ושיעורים על מסכתות ביצה, חגיגה ופסחים

חלק שמיני

ליקוטי הערות ומפתח מפורט על כל חלקי המועדים וזמנים

מאת

משה שטרנבוך

נין ונכד לרבינו הגר"א זצ"ל

הוצאת "נתיבות התורה והחסד"

בני ברק

שנת תשמ"א לפ"ק

מעבירין על המצות, ועוסק במצוה פטור ממצוה אחרת, ורק אם לא התחיל עדיין בשמחה ויש הפסד סעודה נדחה האבילות בתורת דחוייה, וא"ש שבנדחה מפני הפסד סעודה פוסק הרמב"ם שם שדברים שבצינעא נוהג, והיינו טעמא כמ"ש שהאבילות רק נדחה, אבל בהתחיל בשמחה מיקרי עוסק במצוה שפטור ע"כ אין האבילות חלה כלל, ואפשר שאף דברים שבצינעא אינו נוהג, ולכן במת ביום טוב שעוסק כבר בשמחת החג אין מעבירין מהמצוה, ולכן לא הביא הרמב"ם שנוהג דברים שבצינעא, שבוה פטור לגמרי (ועיין ביאור רדב"ז פ"י דאבל ה"ה).

ושוב ל"ק השגת הראב"ד על מה שכתב הרמב"ם במת תוך שבעת ימי המשתה שנוהג שלשים מאחר ימי השמחה, ותמה הראב"ד למה לא יעלו ימי המשתה לשלשים, ולדברינו נחא דמאחר שנוהג שמחה לא חל אבילות כלל, ואפילו בדברים שבצינעא, ולכן לא חל השלשים אלא מאחר ימי השמחה, והיינו דוקא בחתן דאושא שמחה, אבל ביום טוב כיון דלא אושא שמחה כבחתן, אף שגם ברגל אינו נוהג דברים שבצינעא כמ"ש, מונה שלשים מיום המיתה ורגל עולה לשלשים, שלא אושא שמחה עד שאין זכר לאבילות כלל.

דאורייתא, מ"מ עיקר התקנה דרבנן היתה המשכת קדושת היום, ולהכי הוי המור ולא נדחה אף במקום אבילות דאורייתא, אבל יום טוב שני בעלמא שעיקרו רק מנהג להחמיר, לא קבלנו במקום שידחה עשה דאבילות של תורה, (וצע"ק שבתפילין פטורין ביום טוב שני אף שאינו אלא מנהג והטעם דלא ליתי לזלוולי ביה, ואם כן גם באבילות הוה לן לפטור דלא ליתי לזלוולי, ונראה לחלק דשאני תפילין שאם כל ישראל יניחו תפילין ביו"ט שני זהו זלוול בקדושת היום, אבל יחיד שמתאבל באקראי וביחידות לא נחשב זלוול בקדושת היום).

ויתיישב בזה הא דפוסק שם בפרק י"א (ה"ז) שבשבעת ימי המשתה אם מת לו מת אינו מתאבל כלל, רק משלים שבעת ימי המשתה ואחר כך מתאבל, וקשה הלוא שבעת ימי המשתה רק דרבנן, והוה לן לומר שידחה בפני עשה של תורה, ולדברינו נחא דלא כתוב שכל איסור דרבנן נדחה, אלא ביום טוב שני דקיל שעיקרו רק מנהג ושכ"ה יסוד תקנתו וכמ"ש.

ומיהו אפשר דהתם שאני, דמאחר שהתחיל כבר בשבעת ימי המשתה אינו מפסיק שמחתו להתאבל, שאין

סימן קלז

צורך קצת ביום טוב גבי שחוק והוללות

כאשר שיצא החוצה עם התפסים ועבור על לאו דאורייתא של הוצאה, כיון שאינו לצורך אוכל נפש, ותמחני שבכה"ג שנמנע בכך לצאת החוצה גם לדידה ראוי להתיר, דמשום שמחת יום טוב ראוי להתיר לו ההוצאה, שעל ידה יוכל לצאת החוצה, ואפילו אי נימא דהוא לא נמנע מלצאת החוצה בשביל כן והוא רק דואג בעלמא, אבל בגוונא שאם לא יוציא ישאר כלוא בבית ומצטער בכך, מסתברא שלכ"ע שרי, ואם ע"י ההוצאה יוכל לצאת החוצה ונהנה, לא גרע מהוצאה לטייל שגם היש"ש גופא מתיר שם ע"ש וצ"ע א). וכה"ג דנתי במק"א אם מותר לבשל סמי רפואה ביום טוב, שטעם הרפואה מר ואינו מביא לו שמחה אלא רק מונעו מצער וכאב, ולפי דברינו נראה שאם יכול

בביצה י"ב. נחלקו רש"י ותוס' בהוצאה שלא לצורך כלל כמו הוצאת אבנים ביום טוב, שלדעת רש"י שלא לצורך כלל הותרה גם כן מדין מתוך, ולשיטת התוס' בעינן מן התורה צורך קצת, ומפורש ברמ"א (ר"ס תקי"ח) דצורך קצת דשרינן היינו אפילו בחשש גניבה מותר להוציא מדין מתוך, וכן פירשו התוס' בסוגיין שמותר להוציא לטייל או לשחוק בכדור, אבל המהרש"ל ביש"ש שם צווח שאין להתיר הוצאה שמא יגנבו, דלא שרינן מלאכה משום הפסד ממון, ובמ"ב מסיק דנכון להחמיר כמותו.

ואנ"י תמה על המהרש"ל, שמסיק שם ביש"ש שאם חושש לגניבה מוטב שישאר בביתו וישמור על חפציו,

לצורך, שאסור מן התורה לגדולי הפוסקים, ואף שהלומדים שם התוכחו עמו שזה חשיב צורך יום טוב, שיוכל ללוש הבגד, מ"מ הוא החזיק בדעתו דכיון שאין במתלה עצמו צורך יום טוב ע"כ לא שרינן להוציאו ביו"ט וכהנ"ל, ולא התיר לו לצאת במעיל שלו, והטאיל לו החז"א זצ"ל את מעילו כדי שיוכל להזור לביתו.

ולכאורה קשה דאף שאסור לצאת במתלה, אבל המעיל מצד

א) ואביא כאן עובדא אצל רבינו החז"א זצ"ל, שאחד מתלמידיו מצא ביום טוב שנקרע אצלו המתלה (שתולין בו הבגד) של המעיל, ובשבת אסור לצאת בהבגד כה"ג כיון שעומד לתיקון אחרי שבת הוי חשוב ולא בטל להבגד, דומה לציצית שנקרעה בשבת דכיון דהשיבי לא בטל ואסור לצאת בהבגד, ואף שביים טוב מותר להוציא, רבינו החז"א זצ"ל לא רצה להתיר לו לצאת במעיל משום אסור הוצאה ביום טוב שלא

26

נהנין מזה כלל, שאינו אלא גיד, ולא היה לן להתיר לכך מלאכה ביום טוב שאין בזה שמחת יום טוב, וצ"ל דאף שאינו שמח בו מ"מ הוא משביע להכי חשיב צורך קצת וא"ש וד"ו צ"ב.

ומעיקרא חשבתי לאוקמי הברייתא דמבשל גיד הנשה ביו"ט דמיירי בגיד עם שמנו של גיד, עיין בתוס' רפ"ז דהולין, ולכן חייבין ביום טוב על השומן, אבל ברש"י מכות (כא:) מפורש שהברייתא כמ"ד יש בגידין בנותן טעם דוקא, ולפי דברינו היה צ"ל לכו"ע, וגם דוחק לאוקמי הברייתא בשומנו של גיד דהא בברייתא קתני גיד ממש, משמע שהמלקות מצד הגיד גופא, והיאך נימא שהחויב מפני השומן, ע"כ נראה כמ"ש לעיל שיש בזה צורך קצת שמשביע.

ובאמת הבאתי ראייה נפלאה לכאורה מסוגיין דלא כמהרש"ל, שבגמרא מפורש שהשוחט עולת נדבה ביום טוב לוקה כבית שמאי דלא אמרינן מתוך, ופירשו התוס' שלבית הלל מותר שיש כאן צורך קצת בשמחת יום טוב שלא יהא שלחנך מלא ושלחן רבך ריקם.

ותמורה שהרי התורה אסרה כאן את השחיטה כדילפינן לכם ולא לגבוה, והיאך יהני הרגשת, שלחנך מלא ושלחן רבך ריקם? להתיר איסור שאסרה תורה, ועכצ"ל כשיטת התוס' שאפילו מאכל אסור חשיב צורך קצת, כיון שמדמה בלבו שזהו הדרך הנכון נקרא צורך קצת ומותר, ע"כ מוכח דלא כמהרש"ל הסובר שרק כשהשמחה מצוה ורצונו ית"ש נקרא צורך קצת להתיר מלאכת יום טוב,

לאכול ולישן רק ע"י לקיחת הרפואה ודאי מותר, רק בסתפקנו אם מותר הבישול מצד שרפואה אינו דבר השוה לכל נפש, אבל בפני יהושע (שבת ל"ט.) מסיק שרפואה נקרא שוה לכל נפש ואם כן ראוי להתיר ואכמ"ל.

והמהרש"ל מוסיף שם לאסור גם הוצאת כדור לשהוק בו שזהו שחוק וקלות ראש ע"ש, וכוונתו נראה כהרמב"ם פ"ו דיו"ט (ה"כ) שאנו מצווין ביום טוב על שמחה ולא על הוללות ע"ש, והכא נמי המשחק ברחוב בכדור לא זהו שמחה שנצטוינו עלה ביום טוב, ולכן לא מתירין לזה מלאכה אפילו הוצאה, מאחר שאין בזה מצות שמחת יום טוב.

ולכאורה קשה ממאי דאיתא בסוגיין במבשל גיד הנשה ביום טוב אף שאסור נקרא צורך קצת כיון שדעתו לאוכלו כמבואר בתוס', ואם כן הכא נמי נימא דאף שאסור הוללות, מ"מ אם רצונו בכך נימא דהוה צורך קצת, וצ"ל שמצות שמחה היא באכילה ושתייה, וע"כ אף אם אוכל זה אסור באכילה, אם דעתו לאוכלו מיקרי צורך קצת, משא"כ הוללות שאינה צורת השמחה שאנו מצווין עלה כלל, לכן לא מתירין מלאכה ביום טוב לצורך הוללות.

ובעיקר דין המבשל גיד הנשה ביו"ט תמהני הלוא גיד הנשה הוא כעץ ואין בו טעם גמור שיוכל לשמוח בו, ואפילו למ"ד יש בגידין בנותן טעם מ"מ בטעם ה"ה פגום לכולי עלמא דהא לא פליגי במציאות, ואם כן קשה איזה צורך קצת יש בביטולו לאוכלו ביום טוב, דהא לא

עצמו הא מותר לצאת בו, אם כן ביום טוב דשרינן רבוי הוצאה הוה לן להתיר המתלה אגב הבגד מדין רבוי בשיעורים, אבל כבר הבאנו במק"א שרבוי בשיעורים דשריא הוא כשמבשל או מוציא או קוצר יוהר מהצורך, דכל אחד מצד עצמו מותר, ורק הוסיף בשיעור, אבל דבר האסור מצד עצמו בזה לא שרינן אגב היתר, ויש להוכיח כן מפסחים מ"ו, ויישבתי בזה גם קושיית הפלתי גבי שתי הלהם בעצרת נימא שמוחר אגב הולין אם התנור של הולין מדין רבוי בשיעורים ואכמ"ל. ועכ"פ בנדון דידן כיון שהמתלה גופא אין בו צורך כלל ביומו ואין בו היתר לא שרינן מדין רבוי בשיעורים.

ולכאורה שאלה זאת תלוי בחקירה הנ"ל היא מחלוקת הרמ"א ומהרש"ל, אם מותר להוציא מפהד מפני גניבה, שלרמ"א חשיב צורך כיון שבלאו הכי יהיה כלאו בבית לכן מותר, אבל למהרש"ל אף שיצטרך לסבול ולישאר כל החג בבית, כיון שאין היתר להוציא המפתח לא שרינן ביום טוב, ובמ"ב כתב (תק"ה ס"ק ו') שראוי להחמיר, א"כ שפיר החמיר רבינו החו"א וצ"ל שלא לצאת במעיל, דכיון שאין במתלה גופא צורך לא שרינן, אף שבוה יצטרך לישאר בבית.

אמנם נראה לחלק, דבמפתח הלוא מוציא המפתח שלא ייגנב, וזה לא שרי ביום טוב שהפסד ממון לא נקרא צורך קצת ביום טוב וכמבואר בפסחים מ"ו: ע"ש, ואף שמכשיר בכך שיוכל לצאת, צ"ל לדעתו שהתורה לא החשיבה הפסד ממון צורך,

וכיון שמוציא המפתח רק כדי שלא יפסיד ממון לא שרינן, אבל במתלה שמוציאו כדי שיוכל ללבוש הבגד זהו צורך גמור ומותר כדון מכשירי אוכל נפש, דנראה שלבוש צורך גמור דהנאת הגוף כמאכלו ומותר להוציא המתלה כדון מכשירי אוכל נפש (וכן דעה רוב הקדמונים שאפילו לבית שמאי דלא אמרינן מתוך, שרינן הבערה לצורך הנאת הגוף שזהו כאוכל נפש ממש).
ותשבתי אולי דכ"ל לרבינו החו"א וצ"ל מכשירי אוכל נפש דהויה, ולכן לא שרינן כשאפשר מאתמול, ולכן גם ביום טוב כיון שהיה אצלו מעיל להשאל לו מסר לו, ולא יסמוך על היתר מכשירין, וד"ו צ"ע טובא דלא מטמע כן בפוסקים, וכן לר"ן ספ"ק דביצה איסור הוצאה קיל ומתירין מכשירין גם כשאפשר לעשותן בערב יום טוב חזינן דהותרה, אבל שמעתי שגם החו"א וצ"ל בעצמו לא פסק כהנ"ל רק חשש שכן, ונלע"ד דלדינא הדבר צ"ב אם להתמיר ביום טוב כה"ג. (ודע דמה שמצוי שתופרים כפתור נוסף בבגד לצורך רורבה, צ"ע טובא מה דינו לגבי הוצאה בשבת, דהכא הא לא ביטלו לעולם לבגד אלא רק עד לזמן שצריך מהו, ויש לחוש לחילול שבת ה"ו, ושמעתי הוראה מהגאון רבי יוסף שלו אלישיב שליט"א, ועוד בעלי הוראה שהתירו להוציא כפתור נוסף, ומ"מ כדאי לציין שראיתי אצל הגאון וצדיק רבי מרדכי פריגמנסקי וצ"ל שבעיריות גדולות שיש חשש רשות הרבים דאורייתא, חשש מאד להוצאה כשאין בזה צורך לבגד גופא.)